БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 67 (11665)
1968 оной мартын 20.
среда

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...БШАЛАНГАЙ УРГАСА ...ЯН БОЛГОХО

...ихын колхоз, совхозуудта мартын 15-һаа майн 15 хүрэтэр ...үдэлмэриин хоёр һара соносхогдожо, энэ үе соо сабшалан ...сэ хүдэлмэри хэхэ: сабшалангай газарые шулуу шохойһоо, ...ыһанһаа сэбэрлэхэ, наг шэбхэ зөөжэ гаргаха, тошон ха...лха, элдэб янзын үтэгжүүлгэ сабшаланда оруулха,—түб...идэ иимэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Тиигэжэ сабшалангай ...ц дээшэлүүлхэ, баяжуулха шухала.

...совхозуудта ниитын адууһа малай тоо толгойн олошоржо ...жалһээ жэлдэ бүдүүн тэжээл, үбһэ ногоон илангаяа ехээр ... Ниитын адууһа мал жэл бүхэндэ үбһэ тэжээлээр 60—70 ...ехэ бэшээр хангагдана. Харин тиихэдэ эбэртэ бодо малай, ...ирондо бүдүүн тэжээл аяар 80 гаран процент эзэлдэг ...у. Теэд үбһэ тэжээлэй дуталдаха ушар мал ажалай хүгжэл...эй тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ ...һаад тохёолдуулна. Манай колхоз, совхозууд гол түлэб ...ээр баян. Заха хизааргүй гэхээр тала дайда бии. Уһалуу...сабшалан элбэг. Аяар 150 шахуу мянган гектар сабшалан ...гэжэ тоологдоно. Зүгөөр сабшалангай ургасань даншье ... Дунда зэргээр гектар бүриһөө миил 4—5 центнер, ехэ... 7 центнер үбһэн абтана.

...нгай ургаса яахадаа иимэ багаб гэхэдэ, сабшалан тон ...руулһалагдана, һайнаар уһалагданагүй, үтэгжүүлэгдэнэ...ногооной ургаса дээшэлүүлхэ тушаа тодорхой хүдэлмэри ...озуудта огто хэгдэнэгүй. Хуряангыгаар тобшолон хэлэхэ...нгай газар эзэгүй байһаар. Таряалангай газарта эзэн бии. ...ань—тракторна бригада. Олохон ажахынуудта тракторна ...ын хүдэлмэри хэдэг. Олонхи ушарта таряалангай газар ...оборот нэбтэрүүлэгдэнхэй. Технологическа карта зохёог...ан дээрэ хэзээ ямар хүдэлмэри хэхэб гэжэ хараалагдаһан

...шалангай газар дээрэ тиимэрхүү хүдэлмэри хэгдэнэгүй. ...сабшалангай газарые эзэтэй болгохо, тиигээд сабшалан ...ргэлжэ хүдэлмэри хэжэ байха: үтэгжүүлхэ, уһалха, хо...ла гэшхүүлхэгүй шухала. Миил хорёолоод, сабшалангаа ...үлэнгүй байбал, үбһэ ногооной ургасын эрид ехэ болодог ...дүй дүршэл харуулна. Урдань манай элинсэг хулинсагууд ...хорёолдог, шэбхэ зөөжэ тараадаг, уһалдаг байгаа бшуу. ...энэ баян дүй дүршэлые хараада абангүй байжа болохо ...ааида, зуһаланда, намаржаанда нүүдэг байһан ушар ба...удха шанартай.

...рилгонууд табигданаб?

...ка дотор хамта дээрээ 100 мянга шахуу га сабшалангай га...һан байна. Тэрэ газарые ойрын жэлнүүдтэ һайн сабша...о, сабшалангай талмайе эрид ехэ болгохо шухала. Ажа...ньһожоруулагдаһан отряд гү, али бригада эмхидхээд, ...шалангай газар даалгажа үгэбэл, ехэ ашатай туһатай ... Сэлэнгын аймагай олохон колхоз, совхозуудта сабша... газар оньһожоруулагдаһан тусхай отрядуудта, мал ажа... болон гүүртэнүүдтэ, дүй дүршэлөөр баян луговодуудта—...и ондоо эзэдтэ даалгажа үгэһэн байха юм. Энээниинь ...р. Ингэжэ сабшалангые эзэтэй болгоод, түхэреэн жэл соо ...шухала. Дүй дүршэлтэй бэрхэ малшад, хонишод хадаа ...ртэ гү, али отара шадархи участогууд дээрэ баян үб...үүлжэ шадана. Эдэ участогууд хорёологдоно. Малда гэш...гүй. Утэгжүүлэгдэнэ. Заабол уһалагдана. Заримдаа ем...р үтэгжүүлгэ хэгдэнэ. Иимэ дүй дүршэлые хэрэглэмээр.

...совхоз бүхэндэ олон жэлэй ногоо таридаг болохо шуха...маар Кабанскын аймагта жэл бүхэндэ ехэ юумэн хэгдэнэ. ...ахынууд баян дүй дүршэлтэй болоо. Нилээд ехэ ногоо ...дын үрэһэ хүрэнгэтэйшье болонхой.

... хүдэлмэриин хоёр һара үнгэргэхэ тухай КПСС-эй обко..., республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо зааг...ээр, колхоз, совхозуудта сабшалангайшье, бэлшээриншье ...э ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ захалха зэргэтэй байһан аад, ...ье хэгдээгүй байһаар. Мүнөө дээрээ олохон аймагуудта ...алдаан, суглаа хураалнууд лэ боложо байнхай. Мухар...Сэлэнгын, Хяагтын аймагуудай ажахынуудаар ябажа ха...шалан дээрэ хэгдэжэ байһан тодорхой хүдэлмэри огто ...үй.

... хоёр һарые ехэ эмхитэйгээр, үрэ дүнтэйгөөр, аша ту...эргэхэ шухала. Мүнөө үедэ гол горхонууд, саһан хай...ба. Хаана яанагүй һайрамай уһаар сабшалангаа һайнаар ...ые түрүү ажахынууд, бэрхэ луговодууд оролдожо байн...тайгаа хамта шэбхэ зөөжэ, жэгдээр тарааха гээшэ ехэ ...тай. Хабарай үедэ газарай хүрьһэндэ шниг нойто элбэ...ын тула уһа хаажа тогтоохо, машина техникээ, мори ...үүр станцинуудаа, худагуудаа, уһалуурингаа али бү...нүүдые зүбөөр хэрэглэхэ эрилтэ табигдана. Энэ хоёр ...а соо ажахы бүхэндэ хэгдэхэ хүдэлмэри, бэелүүлэгдэхэ ...улгануудые тодорхойгоор хараалха шухала.

...хозуудай агрономууд яахадаашьеб сабшаланда анха...ранагүй. Энэ талаар тэдэнэй урда ямаршье эрилтын ...үйнь гайхалтай. Сабшалангай, бэлшээриин ургасын тү...эй хэр зүбөөр хэрэглэгдэжэ байһанайнь түлөө агроном сэ...ха уялгатай. Энэ хэрэгтэ агрономуудай харюусалгые эрид ...о тухай асуудал табигдана. Энэньшье тон зүб.

... дээрэ хүдэлжэ байһан бүхы хүнүүдые, түбхын түрүүн...үүдые али болохоор урмашуулха, үбһэ ногоо элбэгээр ...баян ургаса абаһанайнь зэргээр луговодуудта салин хүл...нэ, үүсхэл оролдолго гаргаһыень хараада абажа, мораль...териальнашье талаар урмашуулха гээшэ ехэ удха шанар-

... райкомууд, партийна организацинууд, үйлэдбэриин уп...эй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын ... хадаа габшагай хүдэлмэриин хоёр һарын болзор соо ..., бэлшээриин ургаса эрид дээшэлүүлхын тула үүсхэл ...гаргаха болоно. Энэ талаар манай колхоз, совхозуудта ...боломжонууд бии.

...совхоз бүхэндэ сабшалангай газарые ёһотой һайн эзэтэй ...эл бүри үбһэ ногооной элбэг баян ургаса ургуулжа абаха ...үдэрэй шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн мүн.

НҮХЭД ХОНИШОД!

РЕСПУБЛИКЫН ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ, „БАЙГАЛ" ЖУРНАЛАЙ ДУРАСХААЛТА ШАНГУУДТА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСЭЭ!

ДҮРШЭЛӨӨ ХАЛАН АБАЛСАХА

Хурьга олоор абажа түлжүүлхэ, нооһо ехээр хайшалха, намартаа хонидоо һайнаар бэлшээн таргалуулха талаар республикын хонишодой дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй, «Байгал» журналай редакцинуудай шиидхэһэниинь һайшаалтай байна. Иимэ һанамжа оруулһан Ивалгын суута хонишон Гимниндармаевта баясхалан хүргэнэбди.

«Торгон нооһон, тарган мяхан бидэ хонишодой гарта» гэжэ хэлэгдэһэниинь тон зүб. Хонишон бүхэн ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандаад, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абажа, зоотехническэ эрилтэнүүдые бэелүүлжэ шадаа һаа, мүнөө сагта амжалта туйлажа болохо байна.

Энээниие өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүршэл дээрэһээ харанабди. Манай колхозой хонишодой бригаданууд ажахын тоосоондо оруулагданхай. Артелиин хонишод түл түрэсын абтаһанай, хайшалагдаһан нооһоной зэргээр салин хүлһэндэ хүртэдэг гээшэ. Тиимэһээ бидэнэр хонидойнгоо нооһо һайнаар ургуулха, тэрэнээ гээхэгүй, саг соонь хайшалжа абаха гэжэ оролдонобди. Урдань хэдэн жэлэй туршада хурьгад олоор түлжүүлэгдэһэн, зуун хонин бүриһөө зуу гаран хурьгад томо болгогдоһоншье байха.

Байгша ондо отарадаа 710 хурьгатай бологдоод байна. Түрэхэ үшөө хэдэн хонид бии. Хонидоймнай нооһон энэ жэлдэ һайн, адагынь хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһон абтахаар хараалагдана. Энэ талаар республикын түрүү хонишодтой мүрысэхэ аргатай байнабди.

Теэд манай социалис мүрысөөнэй ушар удхань гансахан булташаа түрүүлхэ, шагналда хүртэхэ гэһэн бэшэ ааб даа. Бидэнэр хоорондоо мүрысэжэ байхадаа бэе бэедээ туһалха, залуушуулда, һаяхан хонишон болоһон нүхэдтөө туһалха, дутуу дундануудаа хамтын хүсөөр усадхаха гэжэ оролдохо болонобди.

Өөһэдынгөө хүдэлмэри тухай хэдэн үгэ хэлэхэдэ иимэ байна. Манай бригада ажахын тоосоондо оруулагданхай. Отарадамнай 50 гектар сабшалан даалгагданхай. Нёдондо намар тэндэһээ 723 центнер үбһэ хуряажа абаа һэмди. Үшөө таряалан дээрэһээ 800 центнер зелёнко, мүн нилээд ехэ һолоомон суглуулагдажа абагдаа һэн. Хонишоднай өөһэдынгөө хүсөөр уляаһанай 140 центнер набша намаа ногоохоноор хатаажа абаа һэн. Энээниие хабартаа хурьгадта үгэхэдэ, угаа дуратайгаар эдидэг, тэрэ саанаа витамин элбэгтэй тэжээл болоно.

Сабшалангаа уһалха хүдэлмэридэмнай луговод Бальжин Дашинимаев туһалдаг. Уһалууриин ханааб, үбэлжөөнэймнай захаар гарадаг хадань, тэндээ шэбхээ гаргажа урадхуулдаг, сабшалангаа шэбхын шүүһээр уһалдаг дүршэлтэйбди. Шэбхээ сабшалан дээрээ жэгдээр тараахада бүри баян ургаса абтаха байһаниинь элитэ.

Хонидой нооһо һайнаар ургуулхын тула тэдэнээ хододоо тарган байлгаха, жэлэй дүрбэн сагта һайнаар бэлшээжэ шадаха хэрэгтэй гэжэ һанагшаб. Хэды ехэ саһатайшье һаань, хада уулын үбэрөөр үбэлдөөшье хонидоо бэлшээдэг гээшэбди. Хонид үглөөгүүр, үдэшэниинь һайнаар эдеэлүүлэгдээд, үбэлдөө бэлшээридэ ябахадаа муудадаггүй, харин улам һайжардаг байха юм. Үбэлжэлгын эхилхэһээ хойшо хонидто таряа талханай зүйл үгтэнэ.

Бригададаа хамта 7 хүн ажалланабди. Бүхы хүдэлмэримнай— тэжээл бэлэдхэхэ, хурьга абаха, хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри өөһэдын хүсөөр хэгдэнэ.

Жэлэй эхиндэ отарадамнай 728 толгой 1-дэхи классай эхэ хонид бии байһан. Тиигээд үбһэ тэжээлэй хомордоходо, элдэб доогуур классай зуу гаран хонидые нэмэжэ үгөө. Тиигэжэ манай хүдэлмэридэ ехэ бэрхэшээлтэй байба. Түл абалгын үедэ 800 гаран эхэ хонидтой байха гээшэмнай амар бэшэ.

Юрэдөө эхэ хонидой отарын хэмжээн ямар байхадаа таарууб гэжэ тогтоохо саг ерээ. Түрүү хонишодой жэшээ дээрэһээ харахада, нэгэ отарада 500—600 эхэ хонидтой байбал, зохид гэжэ һанагдана. Энээнһээ олон болоходоо, ажал эмхидхэхэдэ бэрхэтэй, байра хүртэхэгүй бэрхэшээлтэй болоно.

Гадна хонидой үүлтэр һайжаруулха хэрэг наринаар эмхидхэгдэнэгүй. Манай 1-дэхи классай хонидой отара мүнөө болоходоо баһал худхаралдашаба. Ингэжэ жэлэй дундуур холижо, худхажа байхада ажал урагшаа ябахагүй, хонишодойшье абаһан уялгаяа бэелүүлхэдэнь һаад тойбо татаха болоно бшуу.

Ушар иимэһээ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд зохидоор ажалаа эмхидхэхэ арга хонишодто олгохо үүргэтэй ха юм.

Бригададамнай дүршэлтэй хонишод Дашибазар Намжилов, Цыренжап Цыренов, Дулма Дашинимаева гэгшэд ажалладаг. Мүн залуу хонишод Женя Чимитцыренова, Тогирма Дымбрылова гэгшэд хүдэлдэг.

Бидэнэр республикын хонишодой мүрысөөндэ оролсожо, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ шэнэ амжалта туйлахын түлөө оролдохо гэжэ шиидээбди.

Ч-Ц. ГОМБОЕВ,
Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон.

ХЭНИИНЬ ТҮРҮҮЛЖЭ ГАРАГША ААБ?

Эдэ үдэрнүүдтэ Загарайн аймагай ажахынуудаар хонидой түл абалга гол түлэб дүүрэжэ байна. Мүнөө хэн хонишон эрхимлэжэ гарааб, хэниинь гэзгэдэб гэжэ мэдэхээр болобо.

Нёдондо Онохойн совхозой бэрхэ хонишон Апент Потемкин олон хурьга түлжүүлжэ, ажахы соогоо дэлгэрэһэн мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан юм. Мүнөө энэ хонишон түрүү нэрэ солоёо алдаагүй. Хаража байһан 799 эхэ хониноо даб дээрэ 730 хурьга түлжүүлнэ. Тэрэ тоодо хори гаран хонидынь эхирлэнхэй.

Тэрэнэй удаа ахалагша хонишон Василий Ерофеев мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана. Энэ отарада бүхы 512 эхэ хониноонь 541 хурьган абтаад, баһал үхэл гарзагүй. 11 хонидынь эхирлээ.

Энэ совхозой дүршэлтэй хонишон Назар Потемкин тэдэ хоёрһоо балайшье ехэ гээгдээгүй.

Ташалангай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо түл абалгаар ахалагша хонишон нүхэр Цыремпиловэй даадаг отарынхид түрүү һуури эзэлнэ. Эдэнэр бүхы 654 эхэ хониноо 553 хурьга абанхай. Мүн хонишод нүхэд Дамдинов, Алексеев гэгшэд тус тустаа 471—510 хурьгадтай болоод байна.

Элхиин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонидой дүрбэн отарада түлнүүд гарза хоролтогүй һайнаар абтажа, бүхыдөө 2 мянга шахуу хурьгад түлжүүлэгдэнэ. Энэмнай ахалагша хонишод Батомункуев, Базаров, Бадмаев, Цыдендоржиева гэгшэдэй оролдосото ажалай аша мүн.

Н. КУЧУМОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Онохойн совхозой эрхим хонишод Василий Ерофеев (зүүн гарһаа), Андрей Серпионов болон тус отделениие эрхилэгшэ Зандра Жимбиев гэгшэд ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байнад.

А. ДЕРИГЛАЗОВАЙ фото.

Табан жэлэй түрүүшүүл

ШАДАМАР БАРИЛГАШАД

Сэрэгэй албан дүүрэхэ тээшээ боложо байгаа. Түрэл нютагаа бусаха сагай дүтэ болоходо баясаһан Алексей Ширшиков бодолдо эзэлэгдэн:

— Гэртээ ерэһээр лэ хурса эритэ һүхэ барижа гэрнүүдые барихаб, түрэл нютагаа шэмэглэхэ олон гэр байрануудые бодхоохоб, энэ хэрэгтэ балшар заахан наһанһаа эсэгэтэйгээ хамта һураа һэм, — гэжэ нүхэдтөө хөөрэгшэ бэлэй...

Тэрэ гэһээр нилээдгүй олон жэл үнгэрөө. Шахтернуудай ажаһуудаг Гусиноозерск город үдэр хоногой ошохо тума хүгжэн, үргэн сонхотой гэрнүүд олоор жэрылдэн болоо. Барилгашан Алексей Ширшиковэй оруулһан хубита эндэ үнэхөөрөө ехэ.

Олон жэлнүүдэй туршада эрхим һайнаар хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон Алексей Ширшиковые хамта хүдэлдэг нүхэдынь участогай суглаан дээрэ хэлсэжэ бригадир болгон табиһан юм.

Эрхим һайнаар ажалладаг, уран гартай барилгашад бригадада олон. Дмитрий Терентьев, Константин Попов, Намсарай Раднаев гэгшэд ёһотой һайн жэшээ залуу барилгашадта харуулдаг. Тус бригадын гэшүүн Григорий Васильевич Жигунов олон жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилжэ, нилээдгүй ехэ амжалта туйлаа, «Ажалай габьяагай түлөө» медаляар шагнагдаа.

Алексей Ширшиковэй бригадын барилгашад гансашье Гусиноозерск город соо бэшэ, бүхы Сэлэнгын аймагай олон ажахынуудта малай отара, фермэнүүдтэ олон байра барилсаһан юм. Мүн Сэлэнгын аймагта эгээл түрүүшынхеэ арболит гэжэ барилгын шэнэ материал хэрэглэжэ, отара барижа дүүргэһэн байна.

Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ үнэхөөрөө ехэ амжалта туйлажа шадаа.

Жэлэй түсэб 160 процент дүүргэгдэһэн, барилгын бүхы объектнүүд һайн шанартайгаар тушаагдаһан байна.

Хайшан гээд эдэнэр иимэ амжалта туйлажа шадана гээшэ хаб? Тус бригадын гэшүүд өөрыншөө ажалда, мэргэжэлдэ дуратай, тиимэһээ тэрэнээ һайнаар шудалһан юм. Түрүү, шэнэ арга, дүй дүршэл хэрэглэхэ гэжэ оролдоно.

— Барилгашан бүхэнэй шадал, дүй дүршэл хараада абан, бүтээжэ шадаха юумыень даалгажа үгэхэдэ, үнэхөөрөө һайн үрэ дүн туйлагдана,—гэжэ Алексей Ширшиков хөөрэнэ.

...Ажалай үдэр дүүрэбэ. Хүдэлмэришэд гэр тээшээ яарана. Харин Алексей Ширшиковэй бригадынхид нэгэ багахан таһаг соо булта сугларжа, үглөө үдэрэйнгөө ажалай түсэб табижа, хүн бүхэн өөр өөрынгөө ажалтай танилсана. Хайшан гэжэ хүдэлөө һаа, шанар һайнтайгаар, түргэн болзор соо үдэрэйнгөө даабари бүтээжэ шадахабиб гэжэ хүн бүхэн бодомжолон үзэдэг.

Ингэжэ эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг хүдэлмэришэн бүхэн эртээнһээ өөрынгөө бүтээхэ ажалтай танилсаад байхадаа, үглөөгүүр ерэн сасуугаа хэхэ юумэеэ бүтээжэ эхилнэ.

Хэнэйшье мэдэхээр модошо дархашуулгүйгөөр ямаршье барилга хэгдэхэгүй. «Бурятцелинстрой» трестын эрхим бригаднуудай нэгэн Алексей Ширшиковэй хүтэлбэрилжэ ябаһан барилгашад һайн шанартай гэр байрануудые хүдөөгэй малшадта барижа үгэнэ.

Эдэнэр түүхэтэ табан жэлэйнгээ гурбадахи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилготойгоор ажаллана.

Ю. МЕЩЕРЯКОВ.

ЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИИН ЭХИН

...аймагай колхоз, сов...шалан дээрэһээ үбһэ ...ин ургаса абтадаг гэ...лоһоор үнинэй. Уша...лада, энэ аймагай лу...уга сабшалан дээрэ то...а, үтэгжүүлгэ һайнаар ...ангаа уһалха талаар ...дүршэлтэй болоһон, мүн ...ин туйлалтануудые үр...лэдэг байна. Сабша... ургаса абадаг ажа...рбайка соогоо мэдээ... луговодууд аймагай ...э олон юм. Тэдэнэй ...ида мэдээжэ нүхэр Ге...оной хэрэг үргэлжэ...үхэд Батышев, Жапов, ...тев болон бусад олон ...ороно.

... гурба-дүрбэн жэлэй ...аймагай ажахынуудай ...лан һайжаруулжа, ур...ээлүүлхэ талаар гори...лмэри хэгдэжэ байн...рүүлэн сабшалангай ...нууд болон тусхай от...лагдаһан юм. Тэдэ... дээрэ тошо халяа...о ехээр гаргана, саб...эб-турба дахин уһал...инеральна үтэгжүүлгэ...гай уһан, селитрэ, ...хэрэглэдэг болоо. Саб...һайжаруулха хүдэлмэри ...Сэлэнгын совхоздо һэй...гдэнэ. Энэ ажахыда ...ээрэ хүдэлхөөр тусхай ...ивна отряд бии ...юм. Тэрэниие мэргэ... Гусев хүтэлбэрил-

...дэлмэриин хэгдэһэнэй ашаар аймагай ажахынуудай нуга сабшалангай ургаса дээшэлжэ эхилээ. Бүхы сабшалангай гектар бүриин ногооной ургаса һүүлэй гурбан жэлдэ дунда зэргээр 0,8 центнерээр дээшэлээ. Тиихэдэ уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриин ургаса дунда зэргээр 1,7 центнерээр дээшэлбэ. Аймагай ажахынуудай 3600 гектар сабшалан дээрэһээ жэл бүри гектарай 15—16 центнер үбһэн хурягдана.

Нуга сабшалангай ургаса һүүлэй жэлнүүдтэ бага зэргэ дээшэлбэшье, жэл бүри олошоржо байһан адууһа мал үбһэ тэжээлээр үшөөл гүйсэд һайнаар хангагданагүй. Тиимэһээ адууһа малһаа абтаха ашаг шэмын хэмжээн үшөөл бага байһаар.

Саашадаа хайшан гэбэл үбһэ ехээр хуряадаг болохоб? Ямар аргаар адууһа малаа тэжээлээр гүйсэд һайнаар хангажа, тоо толгойень олошоруулхаб, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэб? КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор нуга сабшалан һайжаруулха талаар соносхогдоһон хоёр һарын туршада аймагай ажахынуудта ямар хүдэлмэри үнгэргэхэб? Иимэ асуудалнуудта зорюулагдаһан зүблөөн һаяхан Гусиноозерск хотодо үнгэргэгдөө. Аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, парткомуудай секретарьнар, отделени болон бригадануудые ударидагшад, агрономууд, мелиораторнууд, луговодууд болон аймагай үйлэдбэриин управлениин, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй, уһанай ажахын управлениин хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тус зүблөөндэ хабаадалсаһан байна.

КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Б. Базаров зүблөөнэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалаар тобшохон элидхэл хэһэн байна. Аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин главна мелиоратор Г. И. Казьмин, уһанай ажахын управлениин начальник Б. Н. Башкуев, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй эрхилэгшын орлогшо А. Я. Цикало гэгшэд нэмэлтэ элидхэлнүүдые хэбэ.

Нуга сабшалан һайжаруулха талаар соносхогдоһон хоёр һарын туршада аймагай ажахынуудта нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдахаар хараалагдана. Сабшалангай газар дээрэ 47500 тонно наг шэбхэ гаргагдаха, 1700 гектар сабшалан һайнаар үтэгжүүлэгдэхэ, мянгаад гектар сабшалан 2—3 дахин уһалагдаха, хэдэн зуугаад гектар газарта аммиагай уһан сүршэгдэхэ юм. Тиихэдэ уһалууриин системэнүүдые шэнэдхэн заһабарилха, шэнээр бодхоохо, сабшалангай газар үргэдхэхэ, сэбэрлэхэ талаар горитойхон хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Гансахан аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй лугомелиоративна отрядай механизаторнуудай хүсөөр ажахынуудай сабшалан дээрэ 280 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Байгша ондо аймагай ажахынуудай бүхы сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 8,8 центнер, тэрэ тоодо уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 9,9 центнер үбһэ хуряаха зорилго табигдаба.

Нуга сабшалан һайжаруулжа, ургасыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри саашадаа иимэ шэглэлтэйгээр ябуулха гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад шиидхэбэ:

1. Мүнөө байһан уһалууриин системэнүүдые шэнэдхэн заһабарилха;

2. Үндэр газарнуудта оньһон аргаар уһа гаргаха уһалууриин шэнэ системэнүүдые бодхоохо (энээнэй ашаар 3,5—4 мянган гектараар сабшалан үргэдхэжэ болохо);

3. Сабшалан һайжаруулхын тула наг шэбхэ, илангаяа минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг болохо;

4. Ургаса багаар үгэдэг сабшалан дээрэ ногоо таридаг болохо (энэ хүдэлмэри жэл бүри һайнаар үнгэргэхын тула ногооной үрэһэнэй участогуудые ажахы бүхэндэ бии болгохо);

5. Сабшалангай участок бүхэниие нарин нягтаар бүридхэлдэ абаха (паспортизаци), сабшалан дээрэ еһото эзэн бии байха зэргэтэй (энэ асуудалаар ажахы бүхэндэ тусхай лугомелиоративна отрядуудые бии болгожо, жэлэй дүрбэн сагта тэгшээр хүдэлмэрилдэг болгохо).

— Энэ зүблөөн сабшалан дээрэ ябуулагдаха ехэ хүдэлмэриин эхин болоно. Хэмжээ ябуулгануудаар хараалагдаһан бүхы хүдэлмэреэ саг болзортонь, һайн шанартайгаар хэжэ шадаа һаа, энэ жэлдэ, мүн саашадаашье адууһа малаа тэжээлээр гүйсэд хангаха аргатайбди. Сабшалан һайжаруулга — аймагай бүхы ажалшадай дайшалхы зорилго, — гэжэ партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. Б. Базаров түгэсхэлэй үгэ соо хэлэбэ.

Луговодуудай зүблөөндэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Н. В. Бутуханов, республикын уһанай ажахын ба мелиорациин министр нүхэр В. Г. Большаков, республикын хүдөө ажахын туршалгын станциин тэжээл үйлэдбэрилхэ таһагые даагша нүхэр Н. С. Хребтов гэгшэд хабаадалсажа, үгэ хэлэһэн байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад аймагай луговодуудай 1968 оной социалис уялгануудые баталан абаа. Луговодуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна һайндэр болотор согсологдохоор хараалагдаһан байна.

Б. ВАНЧИКОВ.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ҺУРГУУЛИ

Бага-Куналейдэхи хүдөө ажахын профессионально-техническэ училищиин филиал Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой Калиновка тосхондо һаяхан нээгдэбэ. Эндэ һайн мэргэжэлтэй механизаторнууд бэлдэгдэхэ юм.

Мүнөө энэ филиалда тус колхозой 22 залуушуул һуралсажа эхилбэ. Һуралсалайнь болзор — нэгэ жэл. Артелиин главна инженер А. Шивоткин хэшээл үнгэргэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ.

Экономико шудалха клуб № 7

ТОМО ФЕРМЭ ЮУГЭЭРЭЭ ҺАЙН БЭ?

Үйлэдбэрые хамтаруулан томодхохо гээшэ юуб гэхэдэ, «...тоогоороо үсөөхэн аад, томо, тон томо предприятинуудые суглуулан нэгэдхэхэ гэһэн удхатай».
В. И. ЛЕНИН.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН үйлэдбэриин ямаршье һалбарине зохихо тээшэнь нэгэдхээд, хүдэлмэриинь зүбөөр эмхидхээд байбал, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, продукци гаргаша багатайгаар абаха тон ехэ арга боломжо олгогдохо байна.

Яахадааб гэхэдэ, али нэгэ һалбарине таараха руунь томодхоод байхада, ажахы доторой элдэб үлүү бүлүү гаргаша хороогдохо болоно. Мүн томодхогдоһон һалбари гү, али ажахыдахи үйлэдбэрине зүбөөр эмхидхэхэ, материально-техническэ үндэһэ һуурииень һайнаар ашаглаха арга боломжонь ехэ. Жэшээнь, мүнөө томодхогдоһон колхоз, совхоз гү, али фермэ, бригадада хүдэлжэ байһан зоной ажаһуудалай болон культурна эрилтые һайнаар хангаха, илангаяа тэндэ клуб, столово, хамтын зохид гэр байра гэхэ мэтые түхеэрхэдэ таатай ха юм.

Гэхэтэй хамта ажахын һалбаринуудые томодхоходоо тэндэхи газарайнь хэмжээе хараада абалсаагүй һаа, фермэ, бригаданууудайнь хоорондохи ябадалай гаргаша ехэ болодог. Тэрэшэлэн дан ехэ газартай отделени, бригадые хүтэлбэрилхэнь баһал хүшэр байха. Энээнһээ уламжалан, тиимэ ажахые ашыг үрэтэйгөөр эрхилхэ бэрхэтэй болоно.

Тиимэһээ ямар нэгэ һалбарине гү, али ажахые томодхохо, нэгэдүүлхэдээ бүхы талаһаань бодомжолжо, тон таараха хэмжээн соонь хэхэ ёһотой. Колхоз, совхоз, мүн тэндэхи отделени, бригада, фермэнүүдые зүбөөр, таатай зохид хэмжээн соонь нэгэдхээд байбал, үйлэдбэрине ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ, экономико һайжаруулха арга боломжо нээжэ үгэхэ зэргэтэй.

Тиимэ һалбарине тэды шэнээн хэмжээтэйгээр, тэды гектар газартайгаар томодхохо ёһотой гэжэ түсгаар нормо тогтоохо аргагүй. Нэн түрүүн тэндэхи һалбаринуудынь ямар шэглэл мэргэжэлтэйб, ямар зондо хабаатайб, тэдэнь хоорондоо хэр ехэ илгаатайб, хэды шэнээн арга боломжотойб гэжэ хараада абаха шухала.

Мүнөө манай орон соо, тэрэ тоодо Буряадай АССР-тэ хүдөө нютагуудтамнай дан жэжэ колхоз, совхоз, фермэ, бригада үгы болонхой. Республикын ажахынууд ехэнхидээ дунда зэргээр тус тустаа 15,9—33,5 мянган гектар элдүүриин газартай байна.

Манай эндэхи колхоз, совхозуудай гол һалбаринь мал ажал гээшэ ааб даа. Теэд республикын ажахынуудай адууһа малайнь тоо толгой, мүнөө байһан фермэ, гүүртэ, отарануудайнь хэмжээн экономикодо ямараар нүлөөлнэб гэжэ хаража үзэе (1966 оной дүнгөөр).

Совхозуудай үнеэдэйнь тоо	Тэды шэнээн үнеэдтэй совхозуудай тоо	Нэгэ совхозой үнеэдэй тоо дунда зэргээр	Үнеэн бүриһөө haahaн һүн (килограммаар)	һүнэйнь центнерэй өөрынь үнэ сэн (түхэригөөр)	Центнер һүндэ гаргадаһан тэжээл (тэжээлэй единицээр)	Тэжээлэй гаргаша (түхэригөөр): нэгэ центнер һүндэ	Тэжээлэй гаргаша (түхэригөөр): нэгэ үнеэндэ
1000 хүрэтэр	12	790	1420	19.17	1.86	6.99	99.24
1001—1500	17	1274	1338	19.05	1.64	6.79	90.79
1501—2000	10	1739	1529	17.47	1.49	6.02	90.00
дунда зэргээр	39	1254	1489	18.46	1.63	6.53	92.9

Энээн дээрэһээ харахада, совхозуудта үнеэдэйнь тоо толгойн олон байхада, тэдэнэйнь тус бүриһөө һүн ехэ һаагдана. Мүн абтаһан продукциин единицэ бүхэндэ үбһэ тэжээл бага гаргашалагдана, һүнэйнь центнерэй өөрынь үнэ сэн зарим тэды хямдаржа үгэнэ.

Гэбэшье республикын олонхи совхозуудта мүнөө малайнь, илангаяа үнеэдэйнь тоо толгой зохихо хэмжээндэ үшөөл хүргэгдөөгүй байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэрээнһээ болоожо, мал ажалһаа ашаг үрэ һанаһанда хүрэмөөр үшөөл абтанагүй ха юм. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймагай Хурамхаанай совхоз 920 үнеэдтэй аад, тэдэнһээ абтаһан һүнэй центнер бүхэндэ 2,8 ажалай үдэр гаргаа. Мүн тэрээндэ 1.90 тэжээлэй единицэ ехэнхинь талха тарянанай зүйл гаргагдаа. Тиигэжэ ажалай хүсэ, үбһэ тэжээл үлүүсэ ехээр гаргашалжа, һүнэйнь центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн аяар 24 түхэриг 43 мүнгэн болоо.

Малай фермэ, гүүртэнүүдые зохихо тээшэнь томодхоод байхада юугээрээ һайн бэ гэжэ бодото дээрэнь харуулхын тула эндэ Хэжэнгын болон Хурамхаанай совхозуудые сасуулан хаража үзэе. Эдэ ажахынууд байгаалиингаа эрхэ байдалаар, экономикынгоошье талаар адлирхуу, үхэр малайнь үүлтэр, фермэ, гүүртэнүүдэй шэглэл мэргэжэл баһал адли, гансал үнеэдэйнь тоо толгой ондоо (1966 оной дүнгөөр).

	Хэжэнгын	Хурамхаанай
Үнеэдэйнь тоо толгой	1620	980
һүнэйнь центнерэй өөрынь үнэ сэн (түхэригөөр)	18.34	24.43
Тэрэ тоодо:		
Ажалай түлөөһэндэ	7.90	8.47
Үбһэ тэжээлдэ	6.49	8.50
Амортизацида	0.43	0.71
Ниитэ үйлэдбэриин ба бүхы ажахын гаргашада	2.07	3.32
Мүн бусад гаргашада	2.99	5.62

Энээн дээрэһээ харахада, Хэжэнгын совхоз һаалиин фермэнүүдые томодхожо, үнеэдээ олон болгоһоной ашаар ажалай түлөөһэнэй мүнгэ, үбһэ тэжээлэй болон бусад зүйлнүүдэй гаргашые хороогоод, тэрэнһээ мүнгэ зөөри горитой алмажа шадаа бшуу. Иигээд ерэхэдээ Хурамхаанай совхозойхидой эбэртэ бодо малаа зохихо соонь олон болгожо шадаагүй, фермэ, гүүртэнүүдээ томодхоогүй, тэдэнээ бусад һалбаринуудтаяа зүбөөр тааруулан холбожо шадаагүй дээрэһээнь һүниинь иимэ үнэтэй, гаргаша ехэтэй болоо.

Эбэртэ бодо мал үсхэбэрилгэ олонхи совхозуудай гол һалбаринуудай нэгэн болоно. Тиимэһээ энэ һалбарине таарамжатай соонь томодхожо, зүб шэглэлтэй болгоһонһоо тэрэнэй ашаг үрэ, олзо доходынь гол түлэб дулдыдаха байна. Юуб гэхэдэ, томодхогдоһон фермэ, гүүртэдэ гол хүдэлмэрине оньһожоруулха, машинын хүсэ хэрэглэхэ, үхэр малые зүбөөр элеэлүүлжэ, харууһалжа, һү шэмыень дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха аргатай болоно.

һүүлэй жэлнүүдтэ город шадарай зарим ажахынуудые тусхай мэргэжэлтэй болгохо, һалбаринуудыень томодхохо талаар хэгдэһэн хүдэлмэри мүнөө яһала һайн аша үрэ үгэнэ. Жэшээлхэдэ, Кабанскын совхоз һү, шубуунай мяха үйлэдбэрилдэг ажахы болоожо мэргэжээд, урзанда һүнэйнь центнерэй өөрынь үнэ сэн 15 түхэригтэ болоо. Харин республикын совхозуудта тэрэнь 18,5 түхэригтэ хүрэнэ ха юм.

Гахайн фермэнүүдые томодхохо гээшэ баһал экономическа талаараа шухала асуудал. Гахайн мяха гүрэндөө ехээр худалдадаг ажахынуудай экономикань һайжаржа, гаргашаньшье бага болоно. Нэгэ доро олон гахай байлгаха томо фермэнүүдые эмхидхэхэдэ, алишье талаараа ашагтай байһаниие Шергинскэ совхозой жэшээ дээрэһээ харая. 1966 ондо тус ажахы 12 мянган центнер гахайн мяха абажа, тэрэнэйнь центнерэй өөрынь үнэ сэн 106,8 түхэригтэ болоо, центнер мяха абахын тула 4,7 ажалай үдэр гаргагдаа. Гахайн фермые томодхоод, нэгэ газарта 3 мянгаһаа үсөөн бэшэ гахай байлгахада, тэжээлыньшье хямда сэнтэй, харууһанайнь гаргашаньшье бага болоожо үгэнэ.

Энээнһээ ямар тобшолол хэхэб? Мүнөө хүдөөдэ машина техникын олон, электрын хүсэнэй ехэ хэрэглэгдэдэг болоод байхада, нэгэ ажахыда 3 мянгаһаа үсөөн гахай үсхэбэрилбэл, ашаг үрэ багатай байна. Тэрэнһээ үсөөниие барихада, түхэреэн жэл соо гахайнуудые һубаруулан шахажа, гүрэндэ мяха таһалгаряагүй худалдажа байха аргагүй болоно.

Манай Буряадай республикын колхоз, совхозуудай шубуудынь жэжэхэн фермэнүүдтэ үсхэбэрилэгдэнэ. Үнэндөө шубуудые иигэжэ таруу, жэжэ фермэдэ үсөө үсөөгөөр байлгахада мүнгэ зөөри үлүү ехэ гаргашалагдадаг. Тусхайлбал, мүнөө дунда зэргээр 1000—1500 шубуудтай ажахынуудта абтаһан 10 үндэгэн бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 1 түхэриг 50 мүнгэтэ болоно. Харин 5—10 мянгаһаа дээшэ тахяатай ажахыда 10 үндэгэнэйнь өөрынь үнэ сэн 55—80 мүнгэтэ байдаг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ шубуу үсхэбэрилхэ тусхай мэргэжэлтэй ажахынуудые өмхидхэхэ талаар зарим хэмжээн абтажа эхилээ. Жэшээнь, 5,7 миллион үндэгэ үгэдэг Улаан-Үдын шубуунай фабрика бии болгогдоо. Мүн Сотниково тосхондо жэл соо 19,3 миллион үндэгэ үйлэдбэрилхэ томо фабрика баригдажа дүүрэхэ дүтэлэнхэй. Мүнөө эндэ 15 мянган эмэ тахяа (дальбараа) лэгжээгдэжэ байнхай. Бүхыдөө эндэ 115 мянган шубууд харууһалагдаха. Шубуудые нэгэ газарта шадаал һаа олоор үсхэбэрилхэдэ ашаг үрэ ехэтэй болоно. Юуб гэхэдэ, тэндэхи хүдэлмэрине промышленна үйлэдбэридэ дүтэрхы болгохо, оньһожоруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга олгоно. Энээнэй ашаар шубуунай мяханай, үндэгэнэй өөрынь үнэ сэн эрид хямдарна, тус һалбариһаа ашаг олзо ехээр абтана бшуу.

Саашадаа колхоз, совхозуудта мал ажалай бүхы һалбаринуудые мэргэжүүлхэ, томодхохо талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ушартай. Тиимэһээ ажахы, фермэ, отарануудые томодхохын тула нэн түрүүн хэды шэнээн үбһэ тэжээл үгэхөөр газартайб, байгаалиинь эрхэ байдал ямар бэ, нэгэ газарта олон мал байлгахада зооветеринарна заабарида зохихо гү гэжэ хуу харалсаха ёһотой.

Малай томодхогдоһон фермэнүүд Зүүн Сибирьтэ ямар хэмжээтэй байхаб гэжэ ВНИИЭСХ тодорхойлходоо: һаалиин фермэ бүхэн 400-600 үнеэдтэй байха, гахайн фермэ 100—140 томо эхэ гахайтай, 2-2,8 мянган нэгэ түрүүлэгдэхэ гахайтай, хонидой бригада — 4-8 мянган хонидтой байха гэжэ хараална.

И. МИХАИЛОВ,
Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай научна хүдэлмэрилэгшэ.

ЛУГОВОДУУД, ТААНАДАЙ АНХАРАЛДА

САБШАЛАН ДЭЭРЭ МҮНӨӨ ЮУ ХЭХЭБ?

★ Мартын 15-һаа майн 15 болотор республикын колхоз, совхозуудта сабшалан һайжаруулха эршэмтэй шанга хүдэлмэриин хоёр һара соносхогдобо.

★ Сабшалан уһалха, утэгжүүлхэ, хүрьһыень һайжаруулха хүдэлмэри хайшан гээд эмхидхээ һаа зохисотойб гэжэ Н. С. Хребтов эндэ дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

★ Энээниие луговодууд, газар уһалагшад, механизаторнууд уншыт.

УҺАЛЖАЛ ШАДАА ҺАА, УРГАХА

Хүнэй бүһэдэ тулама үндэр, үдхэтэөөр ургашаһан сабшалангай хяаг, хилгана ногооной эбхэрэн долгилжо байхые харахадаа одоол баясахаар ха юм. Энээниие оролдожо ургуулһан хүндэ ямар урматай гээшэб!

Хэнэйшье мэдэһээр хээрын сабшалангай ногоон «тэнгэриин хайраар» миил зүндөө һайнаар ургашагүй. Үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абахын тула нилээд ехэ хүсэ шадал, оролдолго гаргаха, бүхы хүдэлмэрине тон хаһа сагтань, бодомжотой зүбөөр хэхэ хэрэгтэй.

Хабар эртэ сабшалан дээрэ ямар хүдэлмэри хэхэб?

Түбхын түрүүн тэндэхи шорой шоройе, модо шулууень түргэн түүжэ, суглуулжа хаяха ёһотой. Тиигээгүй һаа, үбһэ сабшаха, хуряахада машина техникэдэ һаад хэхэ бшуу. Энээнтэй нэгэн доро уһалууриин һуваг ханааб, тэрэнэй хаалта боолто, халаануудые сэбэрлэжэ, заһажа, хааб хүндэлэн гараһан хүүргэ, дугы эхэ мэтые һайн болгохо шухала.

Хабартаа ехэнхидээ хуурай уларилтай байдаг, мүн намартаа, үбэлдөө шииг нойтоной ёһоор ороогүй, илангаяа дээрэ, добо газарта һайрам һайнаар хэрэглэжэ, хүрьһэндэнь шииг нойто ехээр бариха гээшэ ехэ удха шанартай. Энээниие хараада абажа, гансашье хада гүбээһээ буухан һайрамые тогтооохо бэшэ, мүльһэнһөө үшөө һалаагүй байһан гол горходой уһа сабшалан, бэлшээри тээшэ залаха хэрэгтэй.

Нютаг бүхэндэ элдэб бага, ехэ гол горход дээрэ үбэлдөө яһала элбэгээр ошо, мүльһэн хүрэдэг. Теэд энээнһээ урагша тэрэниие хаажа, тогтоожо абахын тула анхаралай табигдаагүй дээрэһээнь һайрам дэмы урдажа ошодог байгаа. Мүнөө тиигүүлэгүйн тула тэндэ саг зуурын хаалта боолто хэжэ, балгашье уһа ондоо тээшэнь табингүй тогтоогоод, хуу дүтэ шадархи сабшалан, бэлшээри дээгүүр тарааха шухала. Мүн гол горходой, нуурай уһа баһал хаажа ехэ болгоод, тусхай һубаг ханаабаар урадхуулжа, үрэмдэмэл гүнзэгы хуһагууд дээрэ бүлүүр станци тодхон хүдэлгэжэ, уһалагдадаг газарые шадаал һаа ехэ болгохо ёһотойбди.

Тиигээд байбал, үбһэ ногоон ургамал ёһоороо ургаха. Түрүү луговодуудай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, сагай уларилай хэршье таарамжатай һайн жэлдэ зундаа гурба дахин уһалаад байхада, сабшалангай ногоон хараа байса ехэ гарана. Жэшээлхэдэ, оройдоо уһалагдаагүй газарһаа гектарай 6,2 центнер үбһэн тарахадань, хоёр дахин уһалһан сабшалангһаа гектарай 17,5 центнер үбһэн абтана. Харин тэрэниие гурба дахин уһалаад байхада, ургасань 24,7 центнер хүрэтэр дээшэлдэг. Энэмнай утэгжүүлгэгүйгөөр миин уһалагдаһан газар ха юм. Хэрбээ тэндэ наг шэбхэ һайса адхаад, 2—3 уһалаа һаа, га бүриһөө 40—50 центнер үбһэн лаб гарахал.

Иимэ ургаса абаха арга боломжо аймаг, ажахы бүхэндэ бии. Гансал газар уһалалгын болзор, уһа табиха нормо, уһалууриин онол арга, дүрэмэлыень наринаар сахиха ёһотой.

Нэгэдэхеэр, юун хэрэгтэйб? Түрүүшынхеэ уһалаад байхада гол горходой уһан гансата дундаршадаг. Тиимэһээ уһанайнь элбэг, урадхалайнь хүсэтэй байһан үедэ түрүүн холынгоо газарые уһалжа захалха байна. һүүлдэнь уһанай бага болоожо, урадхалайнь һулархада дүтүүрхи газараа норгоходо хамаагүй ха юм.

Хоёрдохёор, сабшалан, бэлшээришье уһалхадаа уһала газарай нюрүү дээгүүр жагдахэнээр, аалихан урдахуулха шухала. Тохомойшье шэнээн добо газар уһанда хүртэнгүй үлэхэ ёһогүй. Мүн баһа уһанайнгаа нэгэ тээшээ урдаад, доорo ошожо хонхор соо тогтошохогүйн тула ходо хаража байха ушартай. Уһанай байшахаар газарые уридшалан тойруулжа шорой, шэбхэ обоолходо һайн. Уһанай бүри ехээр тогтожо, нуур талаан болошоо һаань, бүлүүр станцяар гү, али уһа сасан хаядаг машинаар һоруулан, добо газар руунь гаргаха хэрэгтэй.

Гурбадахяар, ямар болзорто уһалхаб? Түрүүшын уһалуури ехэнхидээ гол горходой мүльһэнэй хайлаһанһаа, газарай хүрьһэнэй гэдэһэнһээ дулдыдаха. Гэхэтэй хамта эгээн түрүүн залаатай ногооной ургадаг газарые уһалаад, удаань бобово ногоотой (хүсы үбһэн) сабшалан дээрэ уһаяа табихада өөрэгүй. Эгээл наада захань апрелиин һүүл багта — майн эхеэр, газарай хүрьһэнэй 10—15 сантиметртэ гэдээд байхадань түрүүшын уһалалга эхилхэдэ таарамжатай.

Хэрбээ хүрьһэнэйнь шииг нойто багатай байгаа һаа гү, али һайрамай уһые хэрэглэхэ гээ һаа, түрүүшын уһалалгые эртэшэг эхилхэдэшье хамаагүй.

Түрүүшынхеэ уһалжа дүүргээд, 15—20 хоноод, хоёрдохёо уһалжа захалха байна. Энэ үедэ ногоондо шииг нойтон ехэ хэрэгтэй болоод байха бшуу. Хоёрдохёо уһалхадаа түрүүшынхиһээ ехэшэгээр, га бүридэ 800—900 кубометр уһанай хүртэхөөр табиха ёһотой. Гурбадахяа июлиин тэн багта уһалжа эхилхэ болоно.

Сабшалан, бэлшээри уһалха хүдэлмэрине түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэхэ шухала.

Газарай хүрьһэнэй үрэжэлые хүсэтэй һайн, элдэб шухала бодосуудаар баян болгохын тула хужармагтай газарта гектарай 10—15 тонно наг шэбхэ жэгдэхэнээр тарааха, удаань дискэтэй борнойгоор эллүүрилхэдэ ургасань эрид дээшэлдэг. Жэшээлхэдэ, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда урда тээнь гектарай 12,9 центнер ургаса гарадаг сабшалан дээрэ урзанда хабар гурба дахин дисковани хээд байхада, га бүриһөө 25.1 центнер үбһэн абтааһэн.

Наг шэбхээр һайса утэгжүүлээгүй һаа, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абтахагүй гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Гол түлэб майн 5—10 болотор сабшалан дээрэ шадаал һаа ехэ шэбхэ зөөжэ үрдихэ хэрэгтэй. Тиигээд тэрэнээ майн 10-һаа оройтонгүй газар дээрээ тараажа, тусхай хүндэ балуураар бутаруулан нидхэрхэ, хүрьһэ руунь оруулха. Эгээн түрүүн уһалагдадаг газартаа шэбхэ горитойгоор гаргаха шухала. Га бүриһөө 25—30 центнер үбһэ абахын тула уһалагдадаг газартаа дүрбэ-табан жэл болоод лэ шэбхэ тарааха байна. Сабшалан шэбхэжүүлхын тула һолоомо һошын холисогүй үхэрэй шэбхэ гектарай 30—40 тонно, хонинойхиие — 25—30 тонно оруулха нормотой. Хэрбээ газарай жэжэ хайр шулуутай, элһэлиг байгаа һаань, шэбхэ бүри ехэ хэрэгтэй ааб даа.

Уһалагдадаг аад, малай фермэ, гүүртэһээ холо байдаг газарта га бүриин 10 тонно шэбхэ зөөгөөд, гол түлэб минеральна утэгжүүлгэ оруулхада болоно. Яахадааб гэхэдэ, холо газарта шэбхэ зөөхэнь бэрхэтэй ха юм.

Тиихэдээ залаатай ногооной ургадаг газарта азотно утэгжүүлгэ, харин бобово ургамалда фосфорно утэгжүүлгэ оруулхада таарамжатай гэжэ һануулха шухала.

Минеральна утэгжүүлгэ иимэ нормоор хэрэглэхэ:

(Гектар газарта центнерээр)

Утэгжүүлгэ	Залаата ногооной ургадаг газарта: шэбхэтэй хамта	Залаата ногооной ургадаг газарта: шэбхэгүйгөөр	Бобово ногооной ургадаг газарта: шэбхэтэй хамта	Бобово ногооной ургадаг газарта: шэбхэгүйгөөр
Аммиагай селитр	1,5—2	2,5—3	—	1,0—1,5
Суперфосфат	2—3	3—4	2—3	3—4
Калийна дабһан	1—1,5	1,5—2	1—1,5	1,5—2

Утэгжүүлгые ехэнхидээ хабар—ногооной бултайхаһаа урда гү, али бултайжа эхилхэдэнь тарааха юм. Хэрбээ хабарай тарилгын үедэ сүлөө түхагүй байха болоо һаань, минеральна утэгжүүлгые саһанай хайламсаар, газарай хүрьһэнэй нойтон байхада тусхай тукова сеялкээр гү, али орооһоной юрын сеялкээршье сабшалан дээгүүр сасахада өөрэгүй.

Га бүридэ 60—80 килограмм аммиагай уһа тараахада баһал ехэ ашагтай. Газарай хүрьһэнэй 8—10 сантиметр гэдээд байхада «КРН-4,2» түхэлэй культиватораар оруулха. Тэрэниие нойтон хүрьһэндэ оруулжа шадаа һаа, ургасань хоёр дахин дээшэлдэг. Сабшалан дээрэ минеральна утэгжүүлгэ тарааһанайнгаа һүүлээр тусхай хадхууртай мухарюулга-каток шэрэхэдэ хүрьһэнэй дээрэхи соологдожо, үрэжэлынь һайжардаг, ургасань гектарай 10—12 центнерээр дээшэлдэг байна.

Ажахынуудта хабартаа сабшалан дээрэ үхэр мал хожом болотор адуулагдажа, ехэхэн хохидол ушаруулагдадаг. Илангаяа һайн ургасатай, уһалагдадаг сабшалан дээрэ майн 15 болотор мал бэлшээгдээ һаа, ургасынь гурбанай нэгэ хуби хосорхо. Харин тэндэ июнь гаратар мал ябабал, урсын хахадынь һалаа гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Тиимэһээ уһалагдадаг, һайн ургасатай сабшалан дээрэ мал адуулхые огголон хорихо шухала. Бэшэ сабшалангууд дээрэ хабартаа үхэр мал бэлшээгээшье һаа, тэрэнээ гүримтайгаар, нэгэ газартаа 5—6 хоног адуулаад, ондоо тээшэнь абаашаха зэргэтэй. Һайн сабшалангые хорёолжо абабал зохисотой.

Нуга сабшалан һайжаруулха бүхы хүдэлмэрине хаһа сагтань, нарин заабариин ёһоор бэелүүлжэ шадабал, үбһэ ногоон заабол элбэгээр ургаха. Гансал бүхы луговодууд, механизаторнууд, малшад, мэргэжэлтэдэй өөһэдынь оролдолгоһоо сүм дулдыдаха бшуу.

Н. ХРЕБТОВ,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин тэжээл бэлэдхэлгын таһагые даагша.

Хүдэлмэришэнэй мэргэжэл гээшэ манай орон дотор ехэ хүндэтэй юм. Тиимэһээ Александр Вишняков слесарь-хабсаргагша гэһэн өөрынгөө мэргэжэлээр омогорходог. Александр мүнөө локомотив-вагон заһабарилгын заводой хабсаралгын цехтэ хүдэлнэ. Тэрэ үдэр бүрингөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэжэ цех соогоо суурхана.
П. БУРМАКИНАП фото.

НАЙДАЛДА ХҮРТЭҺЭН Х...

Оперо, баледэй театрай ордон соо олон зон суглараод хүүежэ байба. Хүнүүд зугаатай, хүхюутэй. Хани халуунаар хөөрэлдэнэ. Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаанай түлэг болоожо байһан үедэ дайралдабаб. Арба минутын забһарлал һаяхан эхилээд байгаа. Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ Нимажаб Будатаровичтай уулзажа, ямар түрүүшүүл танай колхозһоо ерээб? гээд асуухадам, нюдэнэйнгөө шэл абажа аршаад, энеэбхилбэ.

— Бэшэхээ [illegible] Баясаан тухаймна [illegible] Эрхим һайнаар [illegible] хүмнай гээшэ,—гэжэ дуратайгаар дурадхаа.

Баясаан! Нэрэнь танил байшоо. Тиигээдшье хүрэһөөр һанабаб. Хонишон гээшэ һэн ха.

— Мартаагүй байнаш, — гэбэ Юмсунов. Хэдэн жэл үнгэрөө даа. Би хүдөөдэ багшалдаг болонхой байгааб. Үбэлэй янгинама хүйтэн саг бэлэй. Поэт Гунга Чимитов командировкоор ерээд, «Дружба» колхозой түрүүшүүлтэй уулзая гэжэ дурадхаа һэн. Баясаан Бадмацыреновичые тиихэдэл таниха болоо һэм.

Нюргаар үндэр, халзан болоожо эхилһэн толгойтой, урихан нюдэтэй, яаралгүй гэшхэдэлтэй хүн гарыемнай шангаар адхаад:

— Баясаан!—гээ бэлэй.

Хэдэн жэлэй үнгэрбэшье, балай ондоо болоогүй. Уриханаар миһэрэн урдаһаам ерээ.

— Үнөөхи түрүү зэргэеэ алдаагүй гээшэ гүбди?—гэжэ хүрэһөөр асуугаадхибаб.

— Баясаан Бадмацыренович түрүү зэргэеэ алдаха хүн бэшэ ааб даа,—гээд, түрүүлэгшэ хажуу тээһээ оролсоно.

Энэ үе соо аймагайнгаа ажалшадай Соведэй депутат болоожо үрдеэ. Гурбан жэл удаа депутадаадаар һунгагдаа. Ябуулжа байһан хүдэлмэри тухайдань һонирхобоб.

— Балай һургуули һудартайшье хүн бэшэ ха юмбиб даа,—гэжэ нам даруугаар хөөрөөгөө эхилээ һэн.—Тиигэбэшье захиһан газетэ, журналнуудаа уншадагбди. Радио юрэдөө үдэшэ бүхэндэ шагнагшаб даа. Тиигээгүйдэ аргагүй гэжэ һанагдагша. Юуб гэхэдэ, һунгагшадтайгаа уулзажа хөөрэлдэхэ болоходо, элдэб асуудал гаража ерэдэг. Депутат хүнэй хэхэ юумэн жэлэй дүрбэн сагта барагдаха, дууһахагүй. Би өөрөө хонин ажал дээрэ хүдэлнэб. 506 эхэ хонитойб. Тэдэмнай тобир тарган. 100 хониһоо 95 хурьга лаб абахабди. Өөрыншни отара дээрэ һайн байгаад, нүгөөдүүлэйхиин байдалай муушаг байбал, дутагдалыень бэдэржэ, түргэн саг соо заһаруулхые оролдогдодог.

һара бүри һунгагшадтайгаа уулзажа, һанамжа дурадхалнуудыень шагнадаг, туһалжа боломоор газартань туһалдаг, хэмжээ абамаар газартань хэмжээ ябуулдагбди.

Үнгэрэгшэ жэлэй намарһаа хойшо хэһэн юумэмнай ехэ. Совет засагай түүхэтэ 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохын тула депутадуудаймнай хэһэн хүдэлмэри горитой байха. Айл бүхэнэй газаа палисаднигуудые барюулһан, модо һуулгуулһан, үйлсэнүүдээ, соёл гэгээрэлэй байшангуудые шэмэглэн гоёолгоһон байнабди.

Үнгэрэгшэ жэл колхознай жэлэйнгээ түсэбые һү, мяхаар, орооһо таряа тушаалгаар үлүүлэн дүүргээ. Эндэшье депутадуудай оруулһан хубита ехэ байха. Үбһэ сабшалгын, таряа хуряалгын халуун хаһада колхознигуудтай нэгэнтэ бэшэ уулзажа хөөрэлдэдэг байгаа.

Николай Куртошин намтай уулзахадаа, нэгэтэ иигэжэ хэлэбэ гээшэ:

— Баруун зүүн Хэрээтын хоорондохи харгын хоёр тээгүүр модо һуулгаа һаамнай яаха гээшэб?

...ЦИАЛИС ...СЛОВАКИДА

Прага шадарай Реждэхи ядерна шэнжэлгын институт Социалис Чехословакиин томо научна эмхи зургаан болоно. Энэ институт Советскэ Союзай аха дүүгэй туhаламжатайгаар баригдаа. Зураг дээрэ: научна хүдэлмэрилэгшэ Ярослав Голан лаборатори соо байна.

ЧТК-гай—ТАСС-ай фото.

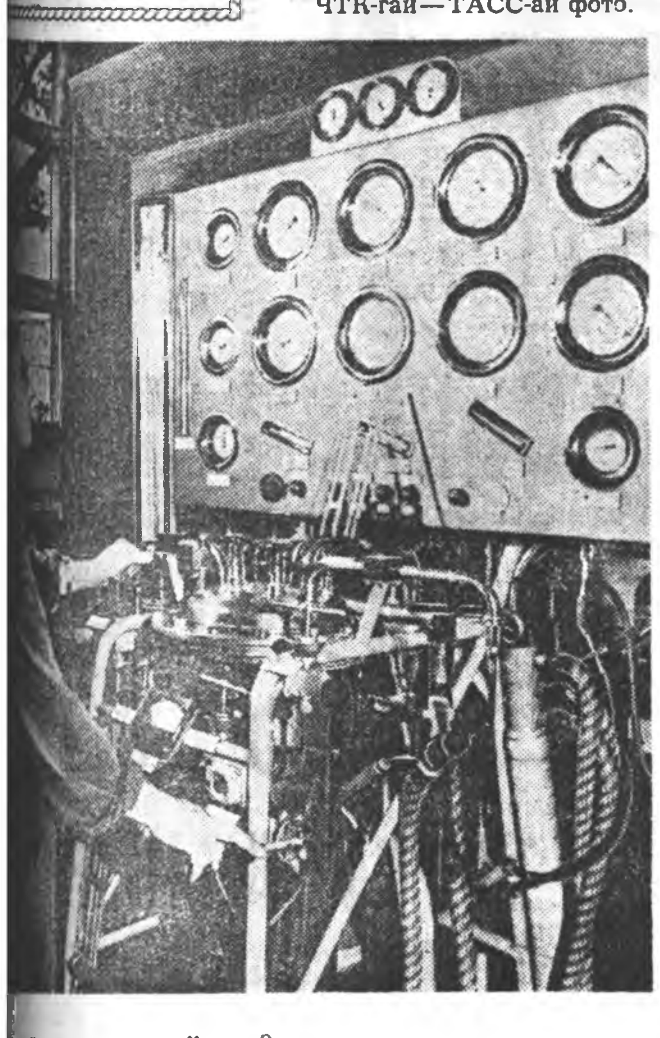

...ой эрдэмтэдэй ... барисаан

(АПН - Прагопресс). ...ли тагнуурин хэрэг ...тутудай, мүн Моск-... Ленинградай ...тэй институдуудай ...дэй хоорондын ...и барисаанай эхил-... үнгэрөө. Аха дүү ...эмтэдэй харилсаа ...о үрэ ехэтэй боло-... Биевтэхи Пато-... институтда зохёог-... дэлхэй дээрэ мэдээ-... Электрошлаково гаг-... ат ухаалан зохёо-... Чехословакиин оло-... да амжалтатай хэ-...

Эстониин олохон совхозуудта эльгээхэ юм.

Гутал оёдог комбинат

ПРАГА. (АПН - Прагопресс). Готвальдовтохи заводой тамгатай гуталнууд дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Арбан жэлэй урда тээ баригдаhан Бардеевэй (Словаки) гуталай фабрика hүүлэй үедэ улам олоор оёжо гаргадаг болоо. Үнгэрэгшэ жэл энэ предприяти таба миллион паар гутал гаргаа. Эдэ ехэ үйлэдбэритэй фабрикын продукци урданайхидаал тон hайн шанартай. Тус фабрика үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ хахад миллион паараар олон гутал мүнөө жэлдэ оёжо гаргаха.

...й захилаар

(АПН - Прагопресс). ...Клемент Готвальдын ...аллургическа ком-... СССР-тэ баригдажа ...о тодхогдохо, сан ...р хабтайлгадаг ста-... энэ зуун жэлэй ...жэ нэрлэдэг юм. ...имэ станай хүндын ...мянга гаран тонно ...шүү захил чехосло-... химическа харилсаа-... тэл түрүүшынхеэ ...айна.

... комбинадай там-... ...радаг дүрбэн баш-... ...рай Олайне совхоздо ...аар гараа. Башни ...рынь 16 метр. Тэ-... ...бүрэздhэнүүд ко-... Тэрэнь иимэ баш-... ...алдэ ашаглаха арга ...комбинат өөрынгөө ...үнөө жэл Латвиин,

Гектар бүридэ—78 килограмм үтэгжүүлгэ

ПРАГА. (АПН - Прагопресс). Чехословакиин химическэ промышленность элдүүрилэгдэдэг бүхы газарай гектар бүридэ 78—78 килограмм хүртэхэ үтэгжүүлгэ 1968 ондо үйлэдбэрилэн гаргаха. Ехэнхидээ монсогор суперфосфат гаргагдаха.

Поэзидэ дуратайшуулай клуб

ПРАГА. (АПН - Прагопресс). Иимэ нэрэтэй клуб Прагада бури 1960 ондо эмхидхэгдэhэн юм. Поэзидэ дурладаг Чехиин, Словакиин, мүн гадаадын 40 мянган хүниие тус клуб нэгэдүүлнэ. Эмхидхэгдэhэнhээ хойшо миллион шахуу хэhэг шүлэгүүдэй ном, поэзиин мэдээжэ зохёолнуудай бэшэтэй 300 мянган грампластинка гаргаа.

А. С. Пушкинай, Г. Аполинерэй, Ф. Вийоной уянгата зохёолнууд тон олон тиражтайгаар хэблэгдээ.

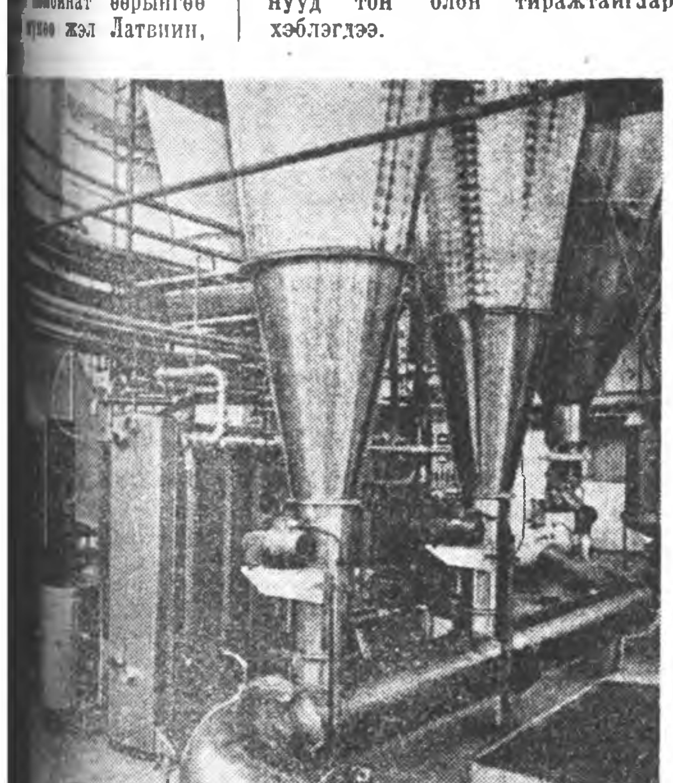

...АКИ. Хатааhан hү гаргадаг Опочнодохи заводой шэнэ ...доторнь бүтээгдэhэн эгээн лэ hайн түхеэрэлгэнүүд тод-...

ЧТК-гай—ТАСС-ай фото.

МАКСИМ ГОРЬКИИН түрэhөөр 100 жэлэй ойдо

АХАМАД БАГША ТУХАЙ ҮГЭ

АЛЕКСЕЙ МАКСИМОВИЧТАЙ нэгэ үедэ ажаhуугаашье hаа, нюураараа тэрэниие хараха, үзэхэ, сэсэн мэргэн үгыень шагнан байха золой намда тудаагүйдэ халаглагшаб. Энэ талаар Данри Данилович Хилтухин золтой байгаа. СССР-эй уран зохёолшодой нэгэдэхи съездын делегат боложо оронойнгоо ниислэл ошожо ерэhэн Данриие тэсэн ядажа хүлеэгшэ бэлэйбди. Ерээд лэ нүхэрнай бахаяа ханатарнай хөөрөө hэн. Сэхыень хэлэхэдэ, би Горькиин геройнуудтай бүри эдир наhандаа танилсаhан, тэдэнэй баяр жаргал, уй гашуудал, ядарал зоболон хубаалдалсаhан байхаб, тиимэhээ агууехэ уран зохёолшые ямар нэгэн түрэл дүтын хүн, ахамад багша гэжэ сэдьхэлдээ тоолодог hэм. Тиихэ үедэ залуу, хөөрүү ябаhан Данри Данилович Максим Горькиие бидэнэй өөhэдымнай нюдөөрөө хараhан, уулзаhан мэтэ болотор домоглохо. Бидэ тэрэниие дахин дахин хөөрүүлхэбди.

Хожомынь би библиотекарөөр удаан хүдэлөө бэлэйб. Тиихэдээ баhал энхэрдэг, дуратай уран зохёолшынгоо номуудые эхин хуудаhаа hаань hүүл болоторнь анхаралтайгаар уншадаг, эдир үетэндэ уншахыень дурадхадаг байhамби. Минии дурадхалгүйгөөршье Алексей Максимовичай номууд тооhо ...ройдо дарагдажа хэбтэдэггүй, харин сооротороо уншагдадаг hэн даа. Илангаяа «Бага наhан», «Зон соо», «Минии университедүүд» гэhэн номуудынь час соошье таг дээрэ хэбтэдэггүй бэлэй. Үхибүүд буляалдан абаха.

Би номдо дуратай хүм. Бүхы наhаараа номуудые суглуулааб, бүхы наhамни номууд соо үнгэрөө гэхэдэ гоёолтогүй. Тиимэhээл агууехэ уран зохёолшын номуудай манай Буряад нютагта анхан яажа дэлгэрhэн, хэнэй ямар оршуулгануудай ниитэлэгдэhэн, хэнтэй бэшэг абалсадаг байhан тухайнь мэдэхэ юумэеэ залуу уншагшадта тобшо тэдыгээршье hаань хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйб.

1905 оной сентябриин 2-ой үдэрэй «Верхнеудинский листок» гэжэ газетэдэ Максим Горькиин «Хабарай аялга» («Буревестник тухай дуун»), толилогдоо hэн. Энэ хадаа Буряад орондомнай анха түрүүшынхеэ хэблэгдэhэн Горькиин зохёол гэхэдэ алдуугүй.

1925 оной майн 12-ой үдэр Эрдэни Батухан Максим Горькидо бэшэг бэшэhэн юм. Энэ бэшэгтэнь уран зохёолшо тэрэл оной майн 19-эй үдэр харюу эльгээгээ. Эрдэни Батухан гээшэ ехэ hонин хуби заяатай хүн hэн. Минии нютагай — Боохоной — хүн Никита Фёдорович Бутуханов 1924 — 1929 онуудта Монгол ороной гэгээрэлэй министрээр хүдэлхэ үедөө Эрдэни Батухан гэжэ шэнэ нэрэ абаhан намтартай. Горький тэрэ хоёрой абалсаhан бэшэгэй удха олондо мэдээжэ болонхой, тиимэhээ тусгаар тогтоhоной үлүү гээд hанагдана. 1921 оной август соо Никита Федорович зорюута Италиин үзэсхэлэн курорт—Соррентэ ошожо, Алексей Максимовичтай улаан нюураараа уулзаhан юм. Үшөө нэгэ минии нютагай хүн—хүдөө бэшэгшэ Прокопий Майоров агууехэ уран зохёолшотой бэшэг абалсадаг байhан.

1928 ондо Алексей Максимовичай 60 наhаяа гүйсэхэдэ, Буряадай уран зохёолшодой правлени тусхай амаршалгын телеграмма эльгээгээ бэлэй. Хуушан данса саарhаяа онгилжо байhаар тэрэ телеграммын удха тайлбарилhан бэшэг оложорхёоб. Буряад уран зохёолшод ахамад багшадаа юун гэжэ бэшээ юум ааб?

«Хүндэтэ юбиляр Максим Горькийдо. Октябриин ашаар уран зохёолой замда гараха арга олоhон бидэ, Буряад ороной залуу уран зохёолшод, Танда, сахилгаан галта революциин омог зоригто дуушан Максим Горькидо, халуун баяраа хүргэнэбди.

Дошхон шэрүүн Байгал далай дээгүүр, шэбэр тайгата Сибирь дээгүүр Буряадай үргэн талаhаа гараа hарбайн, Таниие амаршалан мэндэшэлхэдээ, үшөө олон жэлнүүдтэ агууехэ орондоо, арадтаа шэнэ гайхамшагта, толо hонор уран бодол түгөөжэ, зорюулжа, шэнэ хүрьhэ хахалжа, совет уран зохёолоо улам саашань хүгжөөхэ хабатай, соёлой хубисхалай ёhотой тэмсэлшэ байhандатнай батааар найданабди.

Та залуу сэдьхэлтэй манай багшат. Манай Максим Горький мандаха болтогой!

Буряадай уран зохёолшодой правлениин зүгhөө:

Солбонэ Туя, И. О. Зобачев, Мунко Саридак, Базарон, Дагуров».

Энэ баясхаланта ойтой дашарамдуулагдан «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ Мунко Саридагай «Максим Горький» гэжэ статья, Солбонэ Туягай «Бүргэл тухай дуун», Георгий Сахаровай «Шинии мүрөөр» гэhэн шүлэгүүд толилогдоо бэлэй.

1931 оной хабар Москва хотын КУТВ-гэй клуб соо А. М. Горький партийна хүдэлмэрилэгшэдтэй, журналистнуудтай уулзалга хээ hэн. Тэдэнэй дунда манай ахамад уран зохёолшо Хоца Намсараев байлсаа бэлэй. 1937 ондо «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ Х. Намсараев «Алексей Максимовичые үзөө hэм» гэhэн статья толилуулаа юм. Тэрээн соогоо иигэжэ бэшээ hэн: «Минии нюдэн дотор тиимэ ехэ хүнэй мүнхэ толон, минии сэдьхэл дотор тиимэ хүнэй сахилгаан мэтэ хурса үгэнүүд хэзээш баларшагүйгөөр, хэзээш мартагдашагүйгөөр ургажа байhаниие мүнөө тэмдэглэнэб... Би хэды үбгэн, бүдүүлиг болобошье, өөрынгөө дууша гуурhые тэрээнэй ехэ замда барин социалис хэрэгтэ жагсанаб», — гэhэн үгэнүүдээр статьягаа түгэсхөө бэлэй. Хожомынь, 1958 ондо—А. М. Горькиин түрэhөөр 90 жэлэй ойдо—Хоца Намсараевич энэ статьягаа шэнэшээр, ондоогоор бэшэжэ, «Байгал» журналда толилуулhан юм.

1934 оной августда болоhон СССР-эй уран зохёолшодой нэгэдэхи съезд дээрэ Алексей Максимович гол элидхэл хээ hэн. Саарhа дансаяа уудалжа байхадаа, тэрэл элидхэлыень баhа олооб. Энэ съездэ манай республикаhаа Солбонэ Туя (Пётр Дамбинов), Санжи Ширабон, Елена Хоринская, Данри Хилтухин гэгшэд делегадууд боложо ошоhон намтартай hэн.

1936 оной июниин 18-да Алексей Максимович наhа бараа бэлэй. Шаналалай митингнүүд бүхы республика соомнай болоо hэн. «Колхозная правда» газетын июниин 25-най номер намда бии. Тэрээн соо «Ехэ, хэлэшэгүй үнэтэй зүрхэн зогсобо» гэhэн гаршагтай Прокопий Майоровой статья толилогдоо. 1937 ондо Максим Горькиин наhа бараhаар нэгэ жэлэй үнгэрhэнтэй дашарамдуулжа, «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ Цэдэн Галсановай «Эрэ боро харсага» гэжэ, хожомынь нилээд суурхаhан шүлэг толилогдоо hэн. Тиихэдэ, 1938 ондо, гансашье манай ороной бэшэ, бүхы дэлхэйн арад түмэн агууехэ уран зохёолшын түрэhөөр 70 наhанай гүйсэhые тэмдэглээ hэн. Энэ ойн үдэртэ мэдээжэ поэт Бавлаасан Доржиевич Абидуев «Максим Горький» гэжэ шүлэг тунхаглаа hэн. Шарлашаhан газетын хуудаhануудые hаяхан оложо уншааб:

...Шинии заабариие дүүргэжэ
шадахабди,
Шамдал адли шанга зоригтой
тэмсэхэбди.
Эрхим шинии уран зохёол мүнхэ,
Эрхим шинии алдар соло мүнхэ,
Дала наhанайш ойдо зорюулан
шүлэглэнэб,
Хүндэтэ Максим,
алдаршуулан танаа дууланаб,—

гэhэн үгэнүүдээр шүлэгынь түгэсэнэ.

...Минии библиотекэ соо Алексей Максимовичай буряад хэлэн дээрэ барлагдаhан бүхы 15 номынь бии. Хирэ-хирэ болоод лэ тэдэниие ирагшаб. Тиихэдээ агууехэ уран зохёолшын асари ехэ нүлөөн, буряад литературада, тэрэ тоодо намда, өөртэм үзүүлhэн нүлөө тухай шэбшэнэб. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ асуудалые манай шүүмжэлэгшэдэй нарин нягтаар үшөө шэнжэлжэ үзөөгүй байhаниинь халагламаар гээд hанагшаб. Үшөө нэгэ зүйл. Максим Горькиин «Владимир Ильич Ленин» гэжэ суута очеркые дахяад оршуулбал ехэ hайн байгаа. Ушар юуб гэхэдэ, үшөө 1932 ондо Ж. Батоцыреновэй хэhэн оршуулга яаха аргагүй хуушараа, тиимэhээ шэнэ оршуулгын шухала хэрэгтэйнь арсашагүй.

Иигээд лэ ахамад багша тухай хэдэн үгэеэ дүүргэхэм. Аха үеын уран зохёолшод үргэлжэлүүлхэ бэзэ, залуушуулшье үгэеэ хэлэхэ бэзэ гэжэ найданаб.

И. МАДАСОН,
уран зохёолшо, фольклорист.

Редакцида ерэhэн бэшэгүүдhээ

ЦЫПИЛМА АЛДАРТАЙ

Хёлгын жабар шэмэрүүн. Үдэшэлэн харанхышат боложо байхада, хасар шэмшэрүүлhэн хуудам жабарта сохюулhаар «Дружба» колхозой Хаяатай hү hаалиин фермэдэ хүрэжэ ерэбэбди. «Коммунис ажалай фермэ» гэhэн гаршаг электрын галай элшэдэ толотон байба.

Тус фермын hаалишад өөhэдынгөө жэшээтэ ажалаар колхоз дотороо түрүүлэн, иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө бшуу. Хаяатайхид гансашье колхоз соогоо бэшэ, аймаг дотороо суутай. Хэдэн жэл удаагуур ажал хүдэлмэрээрээ шалгарна. Эндэхи hаалишад үнгэрэгшэ ондо бүхы фермэ дээрээ үнеэн бүриhөө 2176 литр hү hаажа, абаhан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлээ.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ тус коллектив үнеэн бүриhөө 2180 литр hү hааха гэhэн шэнэ уялгануудые абаад, эршэмтэйгээр мүрысэн ажаллажа байна.

Фермын түрүү hаалишан Цыпилма Гармажаповна Шодоева өөрынгөө үнэн сэхэ, шударгы ажалаар гансашье «Дружба» колхоз, аймаг соогоо бэшэ, мүн республика дотороо мэдээжэ болоhоор үнинэй. Нүхэр Шодоева 1951 онhоо хойшо таhалгаряагүй hаалишанаар ажаллана. Жэлhээ жэлдэ ажалай эрхим үрэ дүн туйладаг байhан туладаа аймагай, республикын түрүүшүүлэй зэргэдэ орожо, хоёр дахин бүхэсоюзна выставкэдэ, 1966 ондо курортдо ошохо путевкоор шагнагдаhан юм. Ниислэл хото Москвада ошоходоо суута hаалишадтай уулзаhан, дүй дүршэлтэйнь танилсаhан тухайгаа нүхэдтөө ехэ hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг.

Цыпилма Шодоева арад зондоо магтуулан, аймагай Соведэй депутадаар хэдэн дахин hунгагдаhан байна. «Манай Цыпилма хээтэй гансал өөрөө бултанhаа ехэ hү hаахые хүсэдэггүй, харин залуу hаалишадта ходо туhалжа, фермээ урагшань татахые оролдодог юм» гэжэ нүхэдынь магтан хөөрэлдэнэ.

Цыпилма Гармажаповна ахалагша hаалишан байха зуура, залуушуулда мэдээ, ойлгоогүй юумыень заажа, туhалжа байдаг. Хэдэн жэлэй саада тээ өөрөө шэнэ гунжадые даажа абаад харууhалhан юм.

— Залуу мал даажа абаад байхада тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ даа. Үнеэдэй хээлитэй байхада тусгаар харууhан хэрэгтэй, зарим hаалишад үнеэнэйнгээ туналлахын урда тээ 15 — 20 үдэр болотор hаадаг гээшэ, энэнь буруу гэжэ hанагшаб, эдагынь 50—60 үдэр урда шэргээхэ хэрэгтэй гэжэ hанагшаб. Юундэб гэхэдэ, үнеэн хүсэд дэлгэнэнгүй туналлажа, hүеэ татанги байдаг,— гэжэ энэ түрүү hаалишан хөөрэнэ.

Түрүү hаалишан 1967 ондо үнеэн бүриhөө 2539 литр hү hааhан, харин байгша ондо үнеэн бүриhөө 2550 литр hү hааха, нэжээд тугал абажа түлжүүлхэ зорилготойгоор ажаллана.

hаяхан Цыпилма Гармажаповна гурбадахяа ВДНХ ошохо путевкоор шагнагдаба.

Сомоной Соведэй депутат Шодоевагай үбсүүндэ Ажалай Улаан тугай орден, РСФСР-эй ба СССР-эй хүдөө ажахын отличник гэhэн тэмдэгүүд яларна.

Б. БАНЗАРАКЦАЕВ.
Бэшүүрэй аймаг.

УНЖАГАЙРhАН БАРИЛГА

Гурбан жэлэй саана Цахирай участково больницын дэргэдэ үхибүүдые эмнэхэ таhаг баригдажа эхилhэн аад, мүнөө хүрэтэр хүсэндөө ороногүй. Юундэб гэхэдэ, байшангай торхонь түргөөр бодхогдоhон болобошье, үhээ, поол, үүдэ, сонхо хэлгэнь ехээр унжагайрна. Эгээ мүнөө шэнэ барилгын хажууда нэгэшье дархан харгаданагүй, хооhон торхо ханхайжал байдаг.

Энэ барилга хүүлжэ байhан Захааминай түбэй больницын ахамад врач нэгэ шухала участогаа мартажархёо. Тэрээн тушаа hанаагаа зободог hаань, иимэ харюусалгагүй ушар тохёолдохогүй hэн. Аймагай хүтэлбэрилхы зургаануудай зүгhөө энэ барилгада зохихо анхарал хандуулалтай болоол.

Б. ШОЕНОВ,
манай хүдөө бэшэгшэ.

ДЭЛХЭЙН ХЭБЛЭЛЭЙ hОНИНhОО

ЛАОСОЙ СҮЛӨӨЛЭГДЭhЭН РАЙОНУУДТА

Австриин «Фольксштимме» газетын корреспондент Ульрих Макош гэгшэ Лаосой сүлөөлэгдэhэн районуудаар hаяхан ябажа ерэhэн байна. Тэрэнэй бэшэhэн репортажые АПН бага зэрэг хороогоод манай газетын уншагшадта дурадхана.

...Бидэнэр хангил үндэр хабсагайн нэгэ хабшал соо хоргодобошье, нилээд холохон тэhэрhэн бомбонуудай дорьботой абяа дуулахадаа эжэлүүдгүй тархяа нюун хоргодохо дурап хүрэхэ юм. Энэ бомбодолго хахад час тухай үргэлжэлбэ. Хоргодоhон хабшал сооhоо бидэнэй гарахада, ойро тойрон хабсагайн шулуунай хэлтэрхэй, хуха, биса hүрэhэн модон, напалмова бомбонуудай утаа униар хэдэн километртэ тунашанхай байба.

Лаосой хойто зүгтэ оршодог Самнеа гэжэ провинци. Нео Лао Хак Сат гэжэ патриотическа фронтын хүндэтэ түлөөлэгшэдтэй энэ провинцида хэдэн үдэр байбабди. Хабсагай шулуунай хабшал соо түхеэрэгдэhэн «Гостиница» соо байгаабди, тэрэ байра шадарнай бомбын тэhэрhэн нүхэн, таhа үдэ сохюулhан модон дүүрэн. Эндэ байhан хүн бүхэндэ американецуудай 250 бомбо хүртэхөөр хаягдаhан байха юм.

Лаосой сүлөөлэгдэhэн районууд оронойнгоо бүхы газар дайдын гурбанай хоёр шахуу хубиие эзэлдэг, бүхы хүн зонойнь хахад эдэ районуудта ажаhууна. США-гай самолёдууд үдэр бүхэндэ 300 шахуу дахин сүлөөлэгдэhэн районуудые бомбодоно. Дайсанай эдэ самолёдууд Таиландда, Урда Вьетнамда түхеэрэгдэhэн аэродромууд ба Америкын 7-дохи флодой авианосецууд дээрэhээ ниидэн ерэнэ.

Зургаа шахуу жэлэй саада тээ Америкын Холбоото Штадууд Лаосой талаар Женевскэ хэлсээндэ гар табилсаhан гээшэ. Тиигэхэ зуураа США Лаосой королевствын бэеэ даанхай, хэнhээшье дулдыданги бэшэ байдал, хүн зонойнь нэгэдэл, газар дайдынь бүтэн байлгые хүндэлхэ, бүхы хэмжээгээр сахилсаха гэжэ үгээ үгэhэн байха юм. Гэбэшье 1964 оной хахадhаа хойшо Лаосой газар дээрэ бомбонууд унажал байhаар...

Патет Лаогой арадай-сүлөөрэлгын армиин зенитнэ нэгэ подразделениин солдадууд ба офицернүүдэй айлшан болоhон байнаб. Зенитчигүүдэй дунда зэргын наhан—хорин таба болоно. Тэдэнэй зариманиинь энэ албанда абтахадаа уншажашье, бэшэжэшье шадахагүй байhан. Теэд аляанданьшье адли тэгшээр hураhан байна. Үшөө тиихэдэ энээхэн подразделени өөhэдынгөө мэргэн буудалгаар 70 самолёт унагаажа, американ дайсадтай тэмсэлдэ хубитаяа горитойгоор оруулаhхай. Лаосой арми ба арад үнгэрhэн гурбан жэлдэ Америкын 700 гаран самолёт үгы хэhэн, гэмтээhэн гээшэ.

Самнеа провинцида алба хэжэ байhан залуу солдадууд өөhэдынгөө гэр бүлынхидые хараагүй байhаар хэдэн жэл болоо. Энэ үе соо тэдэнэй зариман үншэрөө — эхэ, эсэгээ гээхэhээ байха, бүхы түрэлхидөө алдаhан хүнүүд бии.

Эрэлхэг зоригтой эдэ сэрэгшэд намтай хахасахаяа байхадаа иигэжэ мэдүүлээ hэн: «Бидэнэр бэлэдхэл hайнтайбди, дайсанhаа айнагүйбди. Эхэ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэмнай бидэниие Лаосой бүхы арад дэмжэн туhалина...»

...Хорёод онуудай үеэр колониализмда эсэргүү лаос арадай тэмсэлэй вождь, Лаосой национальна герой Команданал нэрэмжэтэ сэрэгэй академидэ уулзаа hэмди.

— Сэрэгэй hуралсалда ехэ тэсэбэри, хүсэ шадал хэрэгтэй, — гээд академиин начальник хэлэбэ. — Манай дайсан хатуу шэрүүн, хоро шара ехэтэй. Гэбэшье hулашаг талыень мэдэнэбди. Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлдэ арми ба нютагай арад зоной дайшалхы хүсэ эмхидхэжэ шададаг байhандаа хүсэтэйбди.

Обороно — Лаосой сүлөөлэгдэhэн районуудай хүн зоной ажаhуудалай нэгэ талань болоно. Үшөө тиихэдэ ажалай фронт гэжэ бии. Хада, хабсагайн хабшал, хүмэг дотор эмхидхэгдэhэн фабрикануудта ошожо хараабди, тэндэ бүд нэхэнэ, эм дом, хүдөө ажахын машина хэнэ. Дайсанай саг үргэлжэ бомбододог дээрэhээ электрын гэрэлгүйгөөр ажаллаха саг оло дахин ушарха юм. Тиимэшье hаань хүнүүдынь ажалай үндэр амжалта түйлана. Рис ургуулагшад баян ургаса хурязна. Таряалантайнь талмай үргэдхэгдэнэ, уhалууриин шэнэ системэ баригдана.

...Нео Лао Хак Сат партиин толгойлогшо, хан тайжа Суфанувонг бидэнтэй уулзажа, хөөрэлдэhэн байна. Заншалта ногоон сайгаараа бидэниие хүндэлэн, сүлөөлэгдэhэн районуудай ажал хэрэгэй ябаса тухай хөөрэжэ үгөө.

— Хамаг бүхы бага яhатанай харилсан туhалалсалга ба али тэгшэ эрхэ — бүхы хэрэгэймнай үндэhэ hуури болоно, — гээд хан тайжа онсо тэмдэглэбэ. — Революционно органуудаймнай хүтэлбэри бэхижэнэ. экономическа ба культурна байгуулалта түсэбшэлэн бэелүүлэгдэжэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй ушар усадхагдаа. Сүлөөлэгдэhэн районуудта 800 гаран hургуули тоологдоно, тэдэ hургуулинуудта 37 мянган үхибүүд hуралсана. Соунг гэжэ бага яhатанай үхибүүдтэ, жэшээнь, тусхай алфавит зохёогдон хэрэглэгдэнэ.

Хан тайжа сигарет тамхяа аяархан татажа байгаад хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ:

— Американецуудай Лаостохи политика хадаа США-гай глобальна стратегиин гол хубинуудай нэгэн мүн,— гээд тэрэ саашань хөөрэбэ.

— Лаос тушаа 1962 ондо баталан абтаhан Женевскэ хэлсээе нягта нарижаар сахиха гээшэ Лаосто тохёолдоhон байдалые шиидхэхэ гансахан зүб арга болоно. Энэ арга манай арадай болото эрилтэдэ харюусана, Зүүн-Урда Азида эб найрамдал хангаха хэрэгтэ ашатай туhатайшье гээшэ. Империалистнуудай эзэрхэг түримхэй дообтолго болюулагдаха, өөрынгөө хэрэгые амгалан ёhоор өөhэдөө шиидхэхэ эрхэ Лаосой арадта олгогдохо ёhотой.

Наран орожо, үдэшын боро харaанай захалхалаар хабсагайта хадын хабшал соо юрын керосин дэнгүүд носоогдоно. Хан тайжа Суфанувонгын хэхэ, шиидхэхэ юумэн үшөөл захагүй хэбэртэй.

АПН.

...ЫН СААНАХИ ФИРМЭНҮҮДЭЙ ЗАХИЛААР

...Союз дэлхэйн олон ...удалдаа наймаа эр-... саанахи фирмэ-... ...тинуудта эльгээг-... ...дай дунда машина-... ...уд, приборнууд бии

...саана абаашагдаха ...ай ТАСС-ай коррес-... иигэжэ мэдээсэнэ:

...Хорин вагон электро-... Харьковай электромеха-... завод Югославиин металлургическа ... эльгээгээ.

... гэhэн тэмдэгтэй ...уд, аппаратууд Инди, Болгари, Финлянди, Чехословаки, Вьетнам, Цейлон, Куба ба Афганистанда мэдээжэ юм. Тус завод 62 түрэнэй захил дүүргэнэ.

Ярославль. Юhэн земснаряд, бүлэлгын дүрбэн станци, хэдэ мянган метр ута понтонуудые, соргонуудые Сириин Араб Республикада эльгээхэеэ Рыбинскын гидромеханизациин завод бэлдэжэ байна. Тус заводой коллектив түрүүшын земснаряд захигшалтань эльгээгээ. Тэрээниие тээхын тула түмэр замай 40 платформо хэрэгтэй болоо.

Фрунзе. Фрунзидахи заhабарилгын завод олон инструмент Куба эльгээбэ. Энэ завод мүн ОАР-ай, Иранай, ДРВ-гэй, Турциин, Болгариин, Венгриин, Алжирай предприятинуудай захил дүүргэнэ.

Брянск. Эндэхи машина бүтээлгын завод «ТЭМ-2» гэжэ шэнэ маркын 6 тепловоз Корейн Арадай-Демократическа Республикада эльгээгээ.

Тус заводой бүтээhэн «Т-180» маркын трактор hайн сэгнэлтэдэ хүртөө. Бульдозернууд, сорго hуулгахаар түхеэрэгдэhэн эдэ машинанууд социалис оронуудта илангаяа олоор хэрэглэгдэнэ. Тэдэнэрые мүн ФРГ, Англи, Бельги, Инди дуратайгаар худалдан абадаг.

Харгы заhадаг машинануудые бүтээдэг Брянскын заводой автогрейдернүүд хилын саанахи хорин табан гүрэндэ худалдагдана.

Каменск. (Черкасска область). Эндэхи машина бүтээдэг заводой гаргаhан бүд нэхэлгын промышленностьда хэрэглэгдэхэ автомат машинануудые, химическэ утаhа бэлдэдэг насосуудые Турциин, Мароккын, Ливанай, мүн ондоошье гүрэнүүдэй фирмэнүүд, предприятинууд худалдан абана.

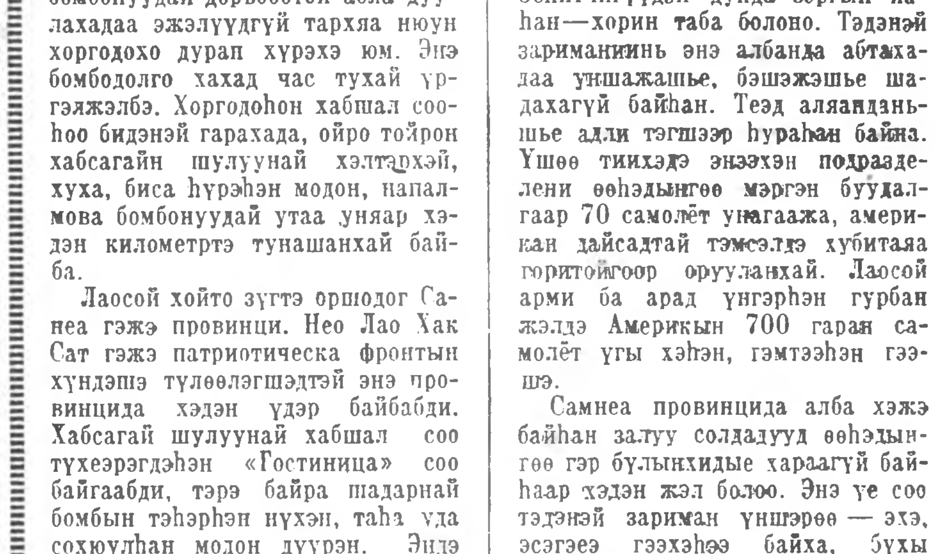

Москвагай мяханай ба hүнэй промышленностиин технологическа институдай химиин ба полимернүүдэй технологиин кафедрын лабораторидо эдеэ хоолой продуктнуудые орёодог материал манай орон доторхи синтетическэ каучугhаа бүтээгдэhэн байна. Зураг дээрэ: химическэ эрдэмэй кандидат О. Н. Беляцкая, химиин ба полимернүүдэй технологиин кафедрын хүтэлбэрилэгшэ, химическэ эрдэмэй доктор В. Е. Гуль туршажа үзэхын тулада бүтээгдэhэн шэнэ пленкые шалган хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

1968 ОНДО ТЕХНИКУМУУДТЭ ҺУРАГШАДЫЕ АБАХА ГУРИМ

Арадай ажахын ба культурын элдэб һалбаринуудта худэлхэ дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд манай оронло жэл ерэхэ тудам олоор бэлэдхэгдэнэ. Гансахан лэ нёдондо жэлдэ СССР-тэ зуу шахуу шэнэ техникум нээгдээ. Нимэ тухэлэй һургуулинуудта мүнөө 4,2 миллион хүн һурана.

1968 ондо техникумуудтэ ороходо залуушуулда ямар эрилтэнууд табигдахаб?

ТАСС-ай корреспондент И. Козловскиин табиһан энэ асуудалда **СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министрэй нэгэдэхи орлогшо Н. Ф. Краснов** харюусаа.

СССР-эй ДЭЭДЭ БА ТУСХАЙ ДУНДА ҺУРАЛСАЛАЙ МИНИСТРЭЙ НЭГЭДЭХИ ОРЛОГШО Н. Ф. КРАСНОВ ХӨӨРЭНЭ:

— 1968 ондо тусхай дунда һургуулинуудта һурагшадые абаха гуримые министерство һаяхан баталаа. Энэ гурим урда жэлнүүдэйхиһээ ямар илгаатайб гэхэдэ, оролтын экзаменуудые үгэхэ гуримда зарим хубилалтанууд оруулагдаа. Нэгэдэхеэр, эдэ экзаменуудай тоо үсөөн болгогдоо. Хэрбээ урдань техникумууд ба училищинуудта орогшод гурбан экзамен үгэдэг байгаа һаа, мүнөө оройдоол хоёрые үгэхэ юм. Найман жэлэй һургуули дүүргэгшэд ород хэлээр (диктант), математикаар экзамен үгэхэ. Дунда һургуулинуудые дүүргэгшэд ород хэлэнэй бэшэгээр (сочинени), аман үгөөр (мэргэжэлһээ дулдылуулан) — математикаар гү, али химеэр, үгышье һаа СССР-эй түүхээр экзамен бариха байна.

Искусствын, махабадай соёлой, культурно-гэгээрэлэй худэлмэриин талаар мэргэжэлнүүдые шэлэн абагшад лэ оролтын гурбадахи нэмэлтэ экзамен бариха юм.

Мүнөө жэлдэ тусхай дунда һургуулинуудта абаха болзорнууд зарим зэргээр хубилгагдаа. Дунда һургуули дүүргэгшэд техникумуудэй болон училищинуудай хорооһон болзортой тусхай бүлэгүүдтэ абтадаг гэжэ мэдээжэ. Үдэрэй сагта һурадаг эдэ бүлэгүүдтэ мэдүүлгэнүүдые абаха болзор августын 15 хүрэтэр һунаагдаа. Үдэшын һуралсалда орохые хүсэһэн худэлмэришэн залуушуулһаа мэдүүлгэнүүдые абаха болзор августын 6, заочноор һурахые хүсэгшэдэй — августын 10 хүрэтэр һунаагдаа.

Тусхай дунда һургуулинуудта абтаха хүдөөгэй залуушуул хамагай түрүүндэ хүдөө ажахын, ойн модоной, кооперативна техникумуудтэ, педагогическа, культурно-гэгээрэлэй, медицинскэ училищинуудта оруулагдаха гэжэ гуримай ёһоор хараалагданхай. Предприяти, барилга, колхоз, совхозууд ба бусад организацинуудаар һуралсалда эльгээгдэһэн хүнүүд булюу эрхэтэй байха. Хоёр жэлһээ бага бэшэ саг соо худэлмэрилэгшэд, тэрэшэлэн Совет Армида жэнхэни сэрэгэй алба хэһэнэйнгээ һүүлээр бусажа ерэгшэд мүн лэ нимэ эрхэтэй байха.

Тусхай дунда һургуулинууд шэнэ һурагшадые абаха бэлэдхэл бүри мүнөөнһөө ехээр хэжэ байнхай. 1968 ондо техникумууд ба училищинуудта 1 миллион 263 мянган хүн абтаха юм. Тэдэнэй хахадһаа олониинь үдэрэй отделенинүүдтэ һураха.

Манай республикын нийсэл хотодо Коми АССР-эй хатар, дуунай ансамбль ерэнхэй, уран бэлиг, шадабаряа харуулжа байна. Тус ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Александр Дмитриевич Лапскитай манай корреспондент уулзажа хөөрэлдэһэн байна. Тэрэ хөөрэлдөөн доро толилогдобо.

Корреспондент: *танай ансамбль хэр залууб?*

А. Лапский: *хорин наймататай хүниие хэр залуу гэжэ һананат. Тэдытэйл даа. Энээнһээ уламжалан хатар, дуунайнгаа ансамблиин түүхэ дээрэ тобшоор тогтохыем зүбшөөгыт. Анхан Коми АССР-эй радиогой хоор байһанаа хубилгагдажа, бэлигтэй хүгжэмшэд болон артистнуудые хабаадуулжа, ансамбль бүридэһэн намтартай. Түрүүшын үдэрһөө арадайнгаа дуунуудые гүйсэдхэжэ эхилһэн юм. Коми арадай аман үгын далай мэтэ баялиг аялгаһаа эхи абажа, хүгжэмшэд В. Савин, И. Оклеснин, П. Анисимов, А. Каторгин, профессор А. Воронцов болон бусад уран һайхан бүтээлнүүдээ зохёоһон байха юм. Эдэнэр лэ ансамблиин үлгы дээрэ байһан, тогтониҗоролгодо гайхамшагта нүлөө үзүүлһэн юм. Удангүй ансамбль бүхы орон соогоо суурхажа, тэрэнэй зэргэдэ шэнэ бэлигтэн шалгараа, шэнэ дуунууд, хатар нааданууд мүндэлөө. Композиторнууд А. Осипов, Я. Перепелица, П. Чисталев, В. Мастеница, Г. Дехтярев, Б. Молдавский, М. Зерницкий гэгшэдэй творчество ансамбльтай таһаршагүй бата холбоотой.*

Корреспондент: *тиигээд ансамблиин зэргэдэ артистнүүдшье урган гараһан байгаа ааб даа*

А. Лапский: *тон зүб. Коми АССР-эй арадай артистнууд Т. Виноградова, Г. Тренева, Коми АССР-эй габьяата артистнууд В. Есева, Т. Борисова, А. Кривенюк, И. Прохорова, В. Никифорова болон бусадай бэлиг ансамбльдаа худэлхэ үедэнь илангаяа хурсаар, түгэс дүүрэнээр налбарһан байха юм. Тэдэнтэй зэргэ бүри залуу артистнүүдай бүлэг урган гаража, мүнөөнэй ансамблиин гол хүсэн болон тодоронхой. Тэдэ хэд бэ гэхэдэ, дуушад Д. Носов, А. Инякин, И. Батманов, И. Майсерик, Т. Терентьева, баянистнууд В. Разломов, В. Майсерик, хатаршад И. Попов, И. Старостин болон бусад.*

Корреспондент: *танай ансамбль холо, ойрын нютагуудаар хэр ябадаг гээшэб?*

А. Лапский: *яһалал ябагдаа. Зүгөөр лэ танай Буряад нютагта бидэ түрүүшынхеэ ерээбди. Энээнһээ урда тээ Москва, Ленинградаар, Украина, Грузяар, Казахстан, Таджикистанаар, оронойнгоо Хойто зүгэй, Ураалай бүхы областьнуудаар коми арадай хонгёо аялга зэдэлүүлээ һэмди. Танай энэ гайхамшагта хото ерэхынгээ урда тээ Новосибирск, Эрхүү хотонуудта хэдэн концерт харуулаабди. Энээнтэй дашарамдуулан аяар холын хойто зүгэй нүгөө автономито республикын—Байгалай үмэнын үльгэр домогто хизаарай бэлигтэндэ аха дүүгэй баяр мэндые хүргэхыем зүбшөөгыт. Бидэнэр аяар хойто зүгтөөшье, таанад эндэхи баһал шэрүүн хизаартаашье нэгэн үг зорилгын түлөө тэмсэнэ бшуубди. Тиигэжэ һанахадам, омогорхолой досоом түрэһэниинь гайхалгүй.*

Корреспондент: *шэнэ программа тухайгаа хэдэн үгэ хэлыт.*

А. Лапский: *болохол байна. Пэн түрүүн мүнөө абажа ябаһан программаяа нёдондо ойн баярай бүхэсоюзна конкурсдо харуулһан байнабди. Сэдьхэлээ һайсал хүдэлгөө бэлэйбди. Хэды тиигэбэшье илагшадай тоодо орожо, бүхэсоюзна конкурсын лауреат гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэмди. Энэ программа сооһоо тэмдэглэхээр номернууд яһала бии. Жэшээлхэдэ, «Улаан шуурган» гэжэ Б. Уткинай хүгжэм үндэһэлэн зохёогдоһон хатар дурдая. Үб улаан хубсаһатай морин сэрэгшэдэй гал шэнги эршэтэй гүйлгэлдөөе дууряаһан энэ уран нигалбаритай хатарые Коми АССР-эй габьяата артистка Ирина Прохороваагай гүйсэдхэхые харахада, угаа һонин байха гэжэ найдагдана. «Хабартаа дуран ерэдэг» (хүгжэмынь П. Чисталевой), «Сирчунь-вирчунь» (хүгжэмынь В. Мастеницын), «Минии хизаар һүртэй» (хүгжэмынь П. Чисталевой) болон бусад коми арадай шэнэ аялгануудые тэмдэглэмээр. Теэд эдэ бүгэдэн тухай тодорхойгоор хөөрэнхаар, концертдэмнай ерыт гэжэ уряалшамни дээрэ бэшэ гү?*

Корреспондент: *ансамбльтнай хэды хүнһөө бүридэнэб.*

А. Лапский: *50 хүн хатар, дуундамнай хабаадна. Ансамблиин амжалтые шэрээлсэһэн хормейстер Г. Пыстина, концертмейстер В. Майсерик, уран зурааша, Коми АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша А. Семичастный, концертын режиссер Н. Массальский гэгшэдэй онсо габьяае эндэ тэмдэглэхэ шухала.*

„БУРЯА[Д] НЮТАГ[ТА] ТҮРҮҮШЫНХЕЭ[Э]"

Уржадэр Ленинэй ордента оперо бол[...] рай сценэ дээрэ Коми АССР-һээ ерэһэ[...] лиг хабаяа харуулжа, халуун альга та[...] бэ. «Тайга, шууяыш» гэһэн Мастеницы[...] хэдэнь, манай буряад орон шэнги дэлгэ[...] гата, уһа голто, нуур далайта нютагай [...] рагдахадал, хүдэр хүбүүдэйнь хүнды [...] дол гэнэ. «Манан, минии унаяр манан» [...] вай суута дуунай аялга, коми арадай [...] «Сирчунь-вирчунь», «Доли — шели» [...] нууд баранай һайшаалда хүртөө. «Орон[...] нэ пимэнүүд» гэжэ хатарнууд мүн лэ [...] дэһэн соёлой мартагдашагүй шэнжээ[...] Тэрэниие гүйсэдхэһэн эхэнэр хатаршад[...] ри, уран бэрхые гайхамаар. Тэдэнэй хү[...] зануудшье ехэ һонирхомоор, тэрэ мүрт[...] шэмээшэг зоной хубсаһа хунар һануу[...] ягтаншье адлирхуу шэнжэнүүд бии гэз[...] дана.

Энэ ансамблиин һүүлэй жэлнүүдэй [...] гэдэ Александр Лапскиин габьяа тон [...] тэмдэглэхэ шухала. Агуухэ Октябриы[...] хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мэргэжэл[...] бүхэсоюзна һорилдоондо онсо амжалт[...] үедэнь, Александр Лапский халуун о[...] ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамот[...] юм. Одесскэ консерватори түгэсхэһэн, [...] модеятельностиин ажалда үнинһөө хо[...] энэ бэлигтэй нүхэрэй Коми АССР-эй ха[...] самблиин уран һайханай хүтэлбэрилэг[...] алишье талаһаа дэмбэрэлтэй байгаа [...] тайнь хөөрэлдэхэдэмнай нэгэн дууга[...]

Айлшаднай мүнөөдэр Шэтэ хото[...] Удаань Сибириин зарим хотонуудаар, [...] ха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Александр Ла[...]ри доро Коми АССР-эй хатар, ду[...] дуушад «Сирчунь-вирчунь» гэжэ [...] сэдхэжэ байна. 2. «Мойһон» гэжэ [...] лон Чисталевой хатарай этюд ансам[...] болон дуушад гүйсэдхэнэ.

Ф. СОРОК[...]

ЗАГАҺАШАД УРМАТАЙ

Баунтын аймагай нуур сөөрэмүүд янза бүриин загаһаар баян юм. Буряад ороной зүүн хойто хизаарта Ципиканай продснабай загаһашад үнинһөө хойшо Баунтын нуурнуудта губшадаг байна. Тэдэнэр аймагай бүхы ажалшад шэнгеэр үнгэрэгшэ ойн баярай жэлдэ эршэмтэйгээр худэлмэрилжэ, загаһа барилгынгаа жэлэй түсэб 146 процентээр дүүргэһэн байна.

Мүнөө Ципиканай продснабай загаһашад Баунт һууриинһаа 60 модоной зайда оршодог Немьяда гэжэ ехэ нуурай мүльһэн дороһоо загаһа губшажа байнхай. 20 гаран жэл соо загаһашанаар ажаллаһан Александр Иванович Зарубин загаһашадай бригадые хүтэлбэрилнэ. Нүхэр Зарубинай бригада байгша ондо 80 тонно загаһа губшаха түсэбтэй аад, мүнөө 40 гаран тонно баряад байна. Һаяшаг тэрэнэй бригадынхид нэгэ губшалгаар 3 тонно шахуу загаһа баряа һэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А. И. Зарубин губшуурнуудаа шалгажа байна. Бригадын залуу гэшүүд Н. Дребин, Н. Танигин, Ф. Бореев гэгшэд.

В. ЧУНАВЛЕВОЙ фототекст.

ХАЙФОН ЭДЭ ҮДЭРНҮҮДТЭ

Хайфоной түб талмай дээрэ Вьетнамай томо карта үлгөөтэй байдаг. Хүнүүд тэрэнэй хажуугаар гарахадаа зогсожо, Урда Вьетнамай илалтануудые бишыхан тугуудаар тэмдэглэнэ. Бүхы городынь 17-дохи параллелиин саана боложо байһан үйлэ хэрэгүүдээр һонирхоно. Хуушанай танил зон уулзамсаараа һонинөө хубаалдажа эхилнэ:

— Шагналши, урда зүгэйхид аяар 35 пунктда доботолоол!

— Энэш уржадэрэй хэрэг, мүнөөдэр 40 болоо.

Хайфон баһа дайшалхы шанга байдалтай болонхой. Американ дээрмэшэдэй харата муухай бомбодолгодо ороһон Хонг Банг зоны кварталнууд сэбэрлэгдэжэ байна. Эндэхи 26 кварталай 13-ниинь үгы хэгдэһэн гү, али ехээр гэмтээгдэһэн янзатай.

Хэды тиигээшье һаа, энэ город хуушан хэбээрээ ажаллана, ажаһууна, тэмсэнэ. Хаа хаанагүй гладиолусууд худалдана. Кинотеатрнуудта хүн зон олоороо суглараа. Искусствын һургуули, кукольна театр худэлмэрилжэ үргэлжэлһөөр.

Хайфониие амяарлан гансаардуулха гэһэн американецуудай харата муухай һэдэлгэ бүтээгүй. Хайфоной шоссе харгыгаар машинанууд гүйлдэһөөр. Аха дүү оронуудһаа туһаламжа асарһан пароходууд Хайфоной суута портдо ерэжэ тогтоно. Причалые (пароходой байдаг газар) зубшаад ашаагаа буулгажа байһан суднанууд зогсоно. Эндэ хүнүүд эмхитэй, эдэбхитэйгээр хүдэлшэ. Тракторай рульда залуухан вьетнам басаган һуунхай, ашаа тээжэ дүүргэхые хүлеэнэ, Совет судныш матрос ашаагаа накладнойгоор тушаажа үгэнэ.

Гэхэ зуура үе-үе болоод лэ радио дамжуулгаяа таһалдуулан, «Баруун, зүүн зүгтэ американ самоледууд үзэгдэбэ» гэһэн һэргылэлгын үгэнүүдые дамжуулна. Хайфон дээрэ бороогой үүлэнүүд тогтонхой. Эдэ үүлэнүүд портые, городые бомбодолгоһоо найдамтайгаар халхална. Гэбэшье Хайфон хододоо бэлэн зэһэнхэй байна.

С. ЕСИН.

(АПН-радио).

Хайфон.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ЭРХИМЭЙ ЭРХИМҮҮД

Улаан-Үдын горкоопторгын хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй гурбадахи жэлдэ абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Эдеэ хоолой зүйл худалдаха һара бүхэнэйнгөө даалгабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ коллектив февральда бүри һайнаар хүдэлжэ, түсэбһөө гадуур 80 мянган түхэригэй продукт худалдаба. Тиигэжэ түсэбөө 168 процент дүүргэһэн байха юм.

Горкоопторгын хуушанай хүдэлмэрилэгшэ, «Совет потребкооперациин эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэдэ хүртэһэн Федор Савельевич Солдатовай даадаг мяха худалдадаг магазин һарынгаа түсэб холо үлүүлэн дүүргээ.

«Таежный» магазинай коллектив үнгэрһэн һарада түсэбһөө гадуур 32 мянган түхэригэй хүдөө ажахын продукт наймаалба. 13-дахи магазинай наймаалагша У. С. Игумнова, 9-дэхи магазинай наймаалагша А. М. Гончарова гэгшэдэй даадаг магазинууд һайнаар хүдэлөө.

Горкоопторгын хүдэлмэрилэгшэд социалис уялгаяа дахин хаража үзөөд, кварталайнгаа түсэб мартын 25-да дүүргэхэ гэжэ шиидэ.

Д. КОЛМАКОВ.

„БАЙГАЛ" ЖУРНАЛАЙ ТҮРҮҮШЫН НОМЕР

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой холбооной үмэнэһөө хоёр һарадаа нэгэ удаа гаргагдадаг уран зохёолой, олониитэ-улас түрын «Байгал» гэжэ журналай байгша оной түрүүшын номер хэблэлһээ гаража, уншагшадта эльгээгдэбэ. «Байгал» журнал байгша онһоо эхилжэ арбан гурбадахи жэлээ хэблэгдэхэнь гээшэ.

«Совет Армиин 50 жэлэй ойдо» гэһэн ниитэ гаршаг доро Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу'ехэ дайнда шалгарһан Советскэ Союзай Герой В. Б. Борсоевые һайн таниха, мүн тэрээнтэй хамта дайлалдаһан нүхэдэй дурсалганууд болон шэнэ материалнуудаар журналай нэгэдэхи номер нээгдэнэ. Мүн лэ энэ гаршаг доро Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатараар тэмсэжэ унаһан хүбүүнэйнгээ нангин дурасхаалые мүнхэлжэ, Яруунын аймагай Үльдэргэ нютагайхидай бодхооһон хүшөөдэ зорюулһан поэт Цокто Номтоевой «Мүнхэ дүлэн» гэжэ шүлэг, буряад арадай түрүүшын кавалерийскэ дивизи тухай, мүн тэрэнэй түрүүшынхеэ эрэлхэгээр дайлалдаһан тухай һонирхолтой дурсалга толилогдоо. Мүн лэ дайнда хабаадалсаһан Доржо Гомбоев, Данри Хилтухин, Константин Брянский гэгшэдэй тэрэ үедэ бэшэһэн шүлэгүүд.

Пулеметно расчедой командираар Москва шадарһаа эхилжэ дүрбэн жэл соо дайлалдаһан журналист Намдак Цыбеновэй «Дайшалхы жэлнүүдэй замууд» гэһэн зураглалта дурсалга уншагшадай анхаралые һонирхуулха байха.

Номгон далайн Үһан сэрэгтэ алба хээд, мүнөө Буряадай багшанарай институтда һуралсажа байгаа Борис Сыреновэй шүлэгүүд, «Сэрэгшэ бүлэ» гэжэ журналист Долгор Жугдуровагай очерк мүн лэ дээрэ дурсагдагша ниитэ гаршаг доро толилогдоо.

Журналай «Очерк, публицистикын» буланда М. Батоинай, В. Бараевай, А. Жамбалоной очеркнууд, И. Калашниковай, А. Бальбуровай зураглал, статьянууд болон Б. Санжин Д. Дандарон хоёрой туужын үргэлжэлэл толилогдобо.

«Шэнжэлгэ, туршалга, нээлтэнүүд» гэһэн гаршаг доро А. Горбовскиин, Ким Ильинэй статьянуудые, мүн Г-Д. Дамбаевай шог рассказ уншанабди.

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан «Хараасгай» гэжэ булан журналай һүүлшын хуудаһануудые эзэлнэ. Тэндэ Б-Б. Намсарайн шог рассказ толилогдоо.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН СААНАҺАА

УРДА ВЬЕТНАМДАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ПАРИЖ. (ТАСС). Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Меконг мүрэнэй адагта байһан американо-сайгон сэрэгүүдтэ мартын 17-ной һүни, 18-най үглөөгүүр шанга сохилтонуудые хэжэ үргэлжэлүүлээ. Виньлонг, Кантхо провинцинуудта, Донгхадахи агаарай-сэрэгэй бааза шадар үсэд шанга байлдаанууд болоо гэжэ Франс Пресс агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэнэ.

Донгхадахи баазые Урда Вьетнамай патриодууд миномедуудаар ехэ шангаар буудаа.

Һүниин сагта зоримгой ябуулга хэгдэжэ, Сайгонһоо баруун-урагшаа 200 километртэ байдаг Лонгтхань хүүргэ тэһэлэгдээ. Хүүргын һандаргагдахада Меконг мүрэнэй адагай районуудые Сайгонтой холбодог шухала № 4 стратегическэ харгыгаар ябалга таһалдуулагдаһан байха юм.

Урда Вьетнамай нийслэл шадар американо-сайгон сэрэгүүд хашалта хэһээлгын ябуулгануудые хэжэл байһаар. Тэрээндэ 50 мянга шахуу солдат ба офицер хабаадана. Баруун оронуудай агентствэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор үнгэрһэн неделиин турша соо Сайгон шадар Урда Вьетнамай патриодууд 30 американ солдат ба офицерые алаа, мүн 218 хүниие шархатуулаа.

АМЕРИКАН ЭЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГЫЕ БОЛЮУЛХА ТУХАЙ АРАДУУД ЭРИЛТЭ ХЭНЭ

БЕРЛИН. Вьетнамда американ ээзэрхэг түримхэйшүүлэй хэжэ байһан зэрлиг муухай гэмтэ ябуулгануудые бүхы түбинүүдэй 35 ороной эхэнэрнүүд Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин дэргэдэхи Вьетнамай һанал нэгэдэлгын уласхоорондын комитедэй онсо заседани дээрэ эрид шангаар буруушааһан байна.

Һанал нэгэдэлгын уласхоорондын комитет резолюци баталан абажа, Вьетнамда США-гай хэжэ байһан ээзэрхэг түримхэй ябуулгые уур сухалтайгаар шоо үзэн буруушаагаа, эрхэ сүлөөгэй, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан вьетнам арадта гүнзэгы ехээр талархажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

ДРВ-е бомбодолгые, тэрээндэ ээрэгүү бүхы бусад сэрэгэй ябуулгануудые үгэ дуугүйгөөр болюулха, Урда Вьетнамһаа американ сэрэгүүдые, тэдэниие дэмжэгшэдэй сэрэгүүдые гаргаха, Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтые мэдэрхэ, вьетнам арадай өөрыгөө тодорхойлхо эрхые хүндэлхэ тухай комитет эрилтэ хээ.

Заседанида хабаадагшад Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө эхэнэрнүүдэй союзда, Вьетнамай эхэнэрнүүдэй союзда (ДРВ) телеграммануудые эльгээжэ, баатарлиг вьетнам эхэнэрнүүдтэ хани ёһоной, талархалгын мэдэрэлтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

ЛОНДОН. Тэмсэжэ байгаа вьетнам арадтай талархалгын угаа ехэ митинг Англиин нийслэлдэ болоо. Демонстрантнууд, митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд Урда Вьетнамһаа Холбоото Штадуудай ээзэрхэг түримхэй сэрэгүүдые дары түргэнөөр гаргаха, Вьетнамай Демократическа Республикые бомбодолгые үгэ дуугүйгөөр болюулха тухай эрид шанга эрилтэнүүдые хэһэн байна.

Англиин үнинэй ниитын ажал ябуулагша Бертран Расселай бэшэг митинг дээрэ уншагдаа. Вьетнамда США-гай хэжэ байһан ээзэрхэг түримхэй ябуулгые дэмжэжэл байһан Англиин правительствын эшэгүүритэ муухай үүргые тэрэ эрид шангаар буруушаагаа. (ТАСС).

ЭРЛАНДЕРАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Вьетнамда Америкын хэдэг ээзэрхэг түримхэй ябуулгые Швециин буруушааһантай дашарамдуулан өөрынгөө элшэн сайдые Стокгольмһоо дуудажа, США ороной гадаадын политикада баалалта хэхэ һэдэлгэ хээ. Энэ һэдэлгыень Швециин премьер-министр Т. Эрландер эрид шангаар буруушаагаа.

«Бэеэ абанги байха политика эрид шангаар, шууд сэхээр бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Баалалта хэхэ гэһэн али бүхы һэдэлгэ урагшагүйдэхэ гэжэ бүгэдэндэ эли байха ёһотой» гээд Эрландер заагаа.

Америкэдэ эсэргүү демонстраци февраляин 21-дэ Стокгольмдо болоһон байгаа. Энэ хадаа Швециин хараа бодолоор США-гай правительствын дураа гутаха-шалтагынь болоожо үгэһэн байна. Энэ демонстраци тухай хэлэхэдээ тус манифестациин уг зорилгые, Вьетнамда Америкын бэелүүлдэг политикые шүүмжэлэн, тус демонстраци дээрэ Швециин гэгээрэлэй министр У. Пальме гэгшын хэлэһэн үгые хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа Эрландер правительствын зүгһөө элирхэйлэн мэдүүлээ.

«Швециин олониитын һанамжые үргэнөөр харуулһан тус демонстрациин үедэ министр Пальме Вьетнамдахи дайн байлдаан тушаа правительствын баримталдаг хараа бодолые элирхэйлэн хэлэһэн байха юм. Манай хараа бодол урдань баримталдаг хараа бодолһоомнай ондоо болоогүй гэжэ тэрэ мэдүүлээ» гээд «Дагенс Нюхетер» гэжэ газетын бэшэһэнэй ёһоор Эрландер тэмдэглэһэн байха юм.

«Бидэнэр манай гадаадын политикые өөһэдөө тодорхойлхобди, бидэнэр манай бэеэ абанги байха политикые өөһэдөө найруулхабди» гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Карлстадта үгэ хэлэхэдээ, Эрландер оронойнгоо буржуазна партинуудай хараа бодолые элшэлэн буруушааһан байха юм. Америкэдэ харша демонстрациин Стокгольмдо болоһонһоо уламжалан, США-гай хэһэн баалалтаһаа айһан эдэ партинууд правительствые шүүмжэлжэ ороһон байна бшуу.

КОСТА-РИКЫН АРАДАЙ АВАНГАРД ГЭЖЭ ПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

САН-ХОСЕ. (ТАСС). Коста-Рикын арадай авангард гэжэ партиин ЦК-гай пленум эндэ болоо. Орон дотор мүнөө тохёолдоод байһан оршон байдалда партиин бэелүүлхэ хараа шугам тодорхойлхо зорилго пленумэй үмэнэ табигдаһан байгаа. Партиин ЦК-гай генеральна секретарь Мануэль Мора Вальберде элидхэл хэһэн байна.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Будапештдэхи консультативна уулзалгын дүнгүүдые пленум һайшаагаа, вьетнам арадта талархажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ, Латиин Америкын оронуудта политическэ шалтагаанаар хаалтада һуугшадые сүлөөлхын түлөө үргэн кампани үнгэргэхэ гэжэ шиидхээ.

Пленумдэ хабаадагшад хоёр үдэрэй турша соо хүдэлмэрилөөд, деклараци баталан абаа. Тэрээн соонь Коста-Рикэдэхи мүнөөнэй байдал шэнжэлэгдээ, партиин дүүргэхэ зорилгонууд тодорхойлогдоо.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ ДҮҮРЭБЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). Хүнэй уураг тархиин ба нервнэ системын ябуулгануудай талаар шэнжэлэлгэнүүдтэ зорюулагдаһан уласхоорондын научна конференци Парижда болоод дүүрэбэ. Дэлхэйн 22 ороной, тэрэ тоодо СССР-эй, США-гай, Франциин, Англиин, Польшын, Чехословакиин, Венгриин, Румыниин, ФРГ-гэй, Италиин, Швециин эрдэмтэд тэрээндэ хабаадаа.

ПРАВДА Б[...]

Мүнөөдэрэй [...]

Нэгэдэхи хууда[...] мунистнуудай һу[...] түрүү бэшэг. «[...] лэдхэлэй габшага[...] гооной баян ур[...] «Республикын [...] рысөөн» гэһэн га[...] информацинууд.

Хоёрдохи хууд[...] то барилга хэх[...] Н. Пассак гэ[...] «Куузика — шэм[...] мал» гэһэн Н. Х[...] нов гэгшэдэй ст[...] мацинууд.

Гурбадахи [...] «А. М. Горькиин [...] жэлэй ойдо» гэһ[...] АПН-эй материа[...] говэй «Түрэл[...] гэһэн корреспонд[...]

Дүрбэдэхи ху[...] хэйн һонин. Нют[...] нинууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИ[...]

Манай адрес, телефо[ны]

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина. 35. Телефоны: реда[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. [...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секр[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хоз[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, пром[...] строительства—61-35, советского строительства и [...] культуры и школ—60-21, писем и рабсельковов-[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-[...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по [...] вете Министров БурАССР.

Н-04419. Зак. [...]